

DSOG *bladet*

Dansk Selskab for Obstetrik og Gynækologi

Bestyrelsens klumme 3
Meddelelser fra redaktøren 7
DSOG's bestyrelse 7

Artikler og debat

Hjælp kvinder med endometrieccancer! 9
Carsten Lenstrups Fond for Dansk Obstetrik 9
P-piller/HRT og kardiovaskulære komplikationer 9

DSOG-information

DSOG's ordinære generalforsamling foråret 2003 12
Valg til bestyrelsen og udvalg 13
Bestyrelsens beretning 14
Beretning for DSOG's efteruddannelsesudvalg (EFU) 19
Beretning for DUGA, 2003 21
Beretning for Arbejdsgruppen for gynækologisk kvalitetsudvikling og nomenklatur 21
Beretning for Arbejdsgruppen for obstetrisk kvalitetsudvikling og nomenklatur 22
Beretning for DSOG's ultralydgruppe 23
Kommissorium for arbejdsgruppe for obstetrisk UL 24
Status vedrørende Sandbjerg-møderne 25
Beretning fra DSOG's ulandsgruppe 26
Beretning for DSOG's arbejdsgruppe ang. vold og voldtægt mod kvinder 27
Retningslinjer for økonomiske forhold i samarbejdet med DSOG's Efteruddannelsesudvalg om efteruddannelseskurser for speciallæger i gynækologi og obstetrik 28

Annoncering af møder & kurser 33

DFKO 40

NFOG 43

FYGO 46

Møde- og kursuskalender 48

2003

April

Nr. 2

Årgang 25

Bestyrelsens klumme

DSOG's temadag om de nye målbeskrivelser den 15. januar blev et velbesøgt og godt møde. Der var stor entusiasme for det nye og spændende i fremtidens uddannelse blandt de fremmødte administrerende- og uddannelsesansvarlige overlæger og uddannelseskoordinatorerne. Entusiasmen var blandet med en forsigtig realisme over for de vanskeligheder der uvægerligt vil opstå, når uddannelsens indhold undergår så store forandringer, som det her er tilfældet. De nye målbeskrivelser danner grundlag for uddannelsen fra 1. januar 2004. Inden da skal de regionale råd i nord, syd og øst have planlagt, hvor delelementerne i den nye uddannelse skal placeres i deres del af landet. Mange af dem, der er med til planlægningen var til stede ved mødet i Odense. De har en stor logistisk opgave for sig, da vi jo samtidig med at vi uddanner den nye meget velfunderede speciallæge også skal opretholde produktionen, det vil sige betjene brugerne lige så kvalificeret og hurtigt som hidtil. Den nye uddannelse har i første omgang stillet store krav til alle dem, der har medvirket til udfærdigelsen af målbeskrivelser og logbøger. Den stiller nu store krav til dem, der skal organisere og få indført den nye uddannelse og kommer siden til at stille meget store krav til de uddannelsessøgende selv og ikke mindst til alle vejlederne for de kommende uddannelsessøgende.

Der er i undervisningsudvalget og i bestyrelsen brugt megen energi på den nye uddannelse, der er brugt megen plads i klummerne på den, men det er velovervejet – uddannelsen af nye speciallæger er det vigtigste emne, et videnskabeligt selskab beskæftiger sig med.

Sammenlægninger og deraf afledte nedlukninger af afdelinger er udbredte i hele landet for tiden. Vi er i DSOG's bestyrelse meget opmærksomme på de menneskelige konsekvenser

nedlukninger kan have for dem, der berøres. Kolleger, der har arbejdet entusiastisk i mange år på at opbygge funktioner ved en afdeling eller omorganiseret en hel afdeling, oplever at skulle forlade den arbejdsplads, hvor de har en del af deres identitet og begynde mere eller mindre forfra. Ikke af egen vilje men på grund af omstruktureringer. Vi har valgt at lade reaktioner i forbindelse med sammenlægninger og nedlukninger være et af emnerne til dette års forårsmøde. I tråd med sidste års emne om seniorpolitik og prognoser har vi valgt at beskæftige os med arbejdsmiljø i fredagens program.

På forårsmødets generalforsamling er der valg til mange vigtige poster i selskabet. I bestyrelsen skal posten som organisatorisk sekretær og posten som FYGO-repræsentant nybesættes, det samme skal en række pladser i undervisnings- og efteruddannelsesudvalg. Overvej om det ikke er jeres tur til at præge arbejdet i DSOG, enten ved at stille op til en af de ledige poster ved generalforsamlingen, eller ved at møde op og stemme på de kandidater, som I foretrækker.

Lørdagens spændende program er tilrettelagt af Århus Amt, og indeholder nyt fra uddannelsesfronten og nyt fra Sundhedsstyrelsen – fosterreduktion og prænatal diagnostik og screening. Som tidligere gælder det, at jo tidligere man melder sig til forårsmødet, jo større er chancen for at få værelse på Hindsgavl.

Og så kom det som vi efterspurgte i forbindelse med HRT-mødet i september affødt af offentliggørelsen af det store amerikanske Women's Health Initiative. Indvendinger mod resultaterne var, at det var et amerikansk hormonregime, der blev undersøgt (Premarin), at kvinderne var gamle (68,5 år ved studiets afslutning), at de var overvægtige (>34% BMI >30), at de havde allerede eksisterende hjertekar-sygdomme (> 30% havde behandlingskrævende hypertension) og at de havde en rela-

tiv høj forekomst af diabetes mellitus. Den 22. februar 2003 publiceredes i British Medical Journal resultatet af Ellen Løkkegaard og medarbejders opgørelse på 13.000 danske sygeplejersker og effekterne på hormonbehandling. De, der fik hormonbehandling i denne opgørelse, fik 17-beta-østradiol typisk kombineret med NETA (noretestiteronacetat), kvinderne var yngre, normalvægtige (<6% havde et BMI >30), kvinder med behandlingskrævende hypertension var ekskluderet og forekomsten af diabetes mellitus var 1,4%. Ifølge denne undersøgelse, som selvfølgelig skal bekræftes af andre, har hormonbehandling i menopausen af raske kvinder ingen skadelig effekt med hensyn til risiko for hjerte-kar-sygdomme. For kvinder med diabetes fandtes der dog er stor overhyppighed af hjerte-kar-sygdom og død som følge af dette. Så der er måske en speciel gruppe, som man skal være forsigtig med at give HRT. Hjerte-kar-sygdomme er først og fremmest livstilssygdomme. Følger man de vanlige livsstiletsråd, mindsker man risikoen for både hjerte-kar-sygdomme og diabetes – og uden diabetes vil man ikke opleve skadelig effekt på hjerte og kar i forbindelse med HRT.

Så hvad selskabet meldte ud i september måned synes at holde (se Hindsgavl guidelines) – selvfølgelig med forbehold for hvad der efterhånden kommer af evidens. Det forlyder at man i WHI-studiet er ved at gøre resultaterne op på undergrupper: Overvægtige, kvinder med hypertension og kvinder med sukkersyge. Endelig har vi resultaterne til gode af den arm af WHI-studiet, som fortsatte som planlagt, nemlig den arm hvor hysterektomerede kvinder blev behandlet med ren østrogen.

DSOG har fået moderniseret sit logo og har fået nyt brevpapir. Farverne bliver blå og grå. Det nye udseende er desuden nået medlemsbladets forside i dette blad. Tak til

Lotte Clevin, som har stået for det smukke og stilrene design.

På bestyrelsens vegne
Charlotte Wilken-Jensen

Meddelelser fra redaktøren

Deadlines og udgivelsesdatoer for medlemsbladet i 2003:

Deadline/udgivelsesdato:

12. maj/18. juni

21. juli/20. august

15. september/15. oktober

10. november/10. december

Husk at bladet kun kommer 6 gange årligt, og vær opmærksom på forholdet mellem deadlines og udgivelsesdato.

DSOG's hjemmeside: www.dsog.dk

Indlæg sendes på diskette eller via e-mail til
Birgitte Bruun Nielsen, læge
Gynækologisk-obstetrisk afdeling
Randers Centralsygehus
Skovlyvej 2
8900 Randers
e-mail: birgitte.bruun.nielsen@dadlnet.dk

DSOG-bladet er medlemsblad for
Dansk Selskab for Obstetrik og Gynækologi

Ansvarlig redaktør i henhold til
presseloven: Birgitte Bruun Nielsen

ISSN: 1602-5385

Design og grafisk produktion:
Lægeforeningens forlag

Tryk: Scanprint a/s, Viby J

DSOG's bestyrelse

Formand

Charlotte Wilken-Jensen, adm. overlæge
Gynækologisk-obstetrisk afdeling
Amtssygehuset Roskilde
Køgevej 7-13, 4000 Roskilde
Telefon: 46 30 25 01, e-mail: rscwjw@ra.dk
Privat: Strandboulevarden 27, 2. tv.
2100 København Ø
Telefon: 35 38 58 59
e-mail: cwj@dadlnet.dk

Næstformand

Lone Hvidman, overlæge, ph.d.
Gynækologisk-obstetrisk afdeling Y
Århus Universitetshospital, Skejby Sygehus
8200 Århus N
Telefon: 89 49 55 66
Privat: Østermarksvej 5, 8300 Odder
Telefon: 86 54 39 23
e-mail: lone.hvidman@dadlnet.dk

Organisatorisk sekretær

Birgitte Bruun Nielsen, 1. reservelæge, ph.d.
Gynækologisk-obstetrisk afdeling
Randers Centralsygehus, 8900 Randers
Telefon: 89 10 20 00
Privat: Vestergade 84, 4. tv., 8000 Århus C
Telefon: 86 18 23 73
e-mail: birgitte.bruun.nielsen@dadlnet.dk

Kasserer

Ditte Trolle, overlæge
Gynækologisk-obstetrisk afdeling Y
Århus Universitetshospital, Skejby Sygehus
8200 Århus N
Telefon: 89 49 55 66,
Privat: Tårngade 17, 7600 Struer
Telefon: 97 85 34 35
e-mail: ditte.trolle@dadlnet.dk

Videnskabelig sekretær

Erik Ernst, overlæge, ph.d.
 Gynækologisk-obstetrisk afdeling Y
 Århus Universitetshospital, Skejby Sygehus
 8200 Århus N
 Telefon: 89 49 55 66
 Privat: Elmhøjvej 68 A, 8270 Højbjerg
 Telefon: 86 27 61 81
 e-mail: erik.ernst@dadlnet.dk

Øvrige medlemmer

Anne Dreisler, speciallæge i gynækologi
 & obstetrik
 Ølandsgade 2, 2. tv., 2300 København S
 Telefon: 32 54 55 45, fax: 32 96 55 46
 Privat: Københavnsvej 38, 3400 Hillerød
 Telefon: 48 25 15 99
 e-mail: anne.dreisler@dadlnet.dk

Lisa Bang, afdelingslæge
 Gynækologisk-obstetrisk klinik &
 jordemodercenter,
 H:S Frederiksberg Hospital
 Nordre Fasanvej 57-59, 2000 Frederiksberg
 Telefon: 38 16 38 16
 Privat: Olfert Fischers Gade 46 st., lejl. 3
 1311 København K
 Telefon: 33 91 51 72
 e-mail: lisa@dadlnet.dk

Associeret bestyrelsen**Formand for FYGO**

Gitte Eriksen, 1. reservelæge, ph.d.
 Gynækologisk-obstetrisk afdeling Y,
 Århus Universitetshospital, Skejby Sygehus
 8200 Århus N
 Telefon: 89 49 55 66
 Privat: Havgårdsvej 29, 8240 Risskov
 Telefon: 86 17 46 49
 e-mail: eriksen_gv@hotmail.com

Formand for DFKO

Suzan Lenz, speciallæge, dr.med.
 Fertilitetsklinikken Trianglen
 Lundevangsvej 12, 2900 Hellerup
 Telefon: 39 40 70 00, fax: 39 40 70 75
 Privat: Hannelundsvej 18, 2960 Rungsted Kyst
 Telefon: 45 86 36 25
 e-mail: suzanlenz@dadlnet.dk

Formand for undervisningsudvalget

Lene Sperling, overlæge
 Gynækologisk-obstetrisk center i Frederiksborg
 Amt, Helsingør Sygehus, Esrumvej
 3000 Helsingør
 Telefon: 48 29 67 02
 Privat: Strandvejen 119A, 3070 Snekkersten
 Telefon: 49 13 00 70
 e-mail: lenesperling@dadlnet.dk

Formand for efteruddannelsesudvalget

Susanne Axelsen, afdelingslæge
 Gynækologisk-obstetrisk afdeling Y,
 Århus Universitetshospital, Skejby Sygehus
 8200 Århus N
 Telefon: 89 49 55 66
 Privat: Mosrosevej 14, 8541 Skødstrup
 Telefon: 86 99 31 03
 e-mail: susanne.axelsen@dadlnet.dk

Hjælp kvinder med endometriecancer!

Behandlingen af kvinder med endometriecancer i Danmark trænger til at blive moderniseret. Den fremtidige behandling skal naturligvis være *evidensbaseret* og skal blandt andet bygge på resultaterne at den seneste DEMCA-undersøgelse. DEMCA-sekretariatet mangler imidlertid patientoplysninger fra mange gynækologiske afdelinger, og sekretariatet har derfor udsendt lister over hvilke patienter der mangler data fra. Hjælp os med at indsende disse data hurtigst muligt således at vi kan barsle med nye evidensbaserede rekommendationer over behandlingen af kvinder med endometriecancer.

På vegne af DGCs endometriecancer-gruppe

Ole Mogensen, Odense

Carsten Lenstrups Fond for Dansk Obstetrik

Der indkaldes herved ansøgninger til fondens første uddeling, som vi finde sted før sommeren 2003. Der vil kunne uddeles beløb til projekter og aktiviteter, der fremmer dansk obstetrik. Ansøgninger sendes inden 1. maj 2003 til overlæge, dr.med. Henri Goldstein, H.C. Ørsteds Vej 20, 1879 Frederiksberg C.

Ansøgninger må ikke overstige 1 A4-side, og som bilag skal vedlægges projektbeskrivelse samt CV for hver enkelt projektdeltager. Ansøgning og bilag sendes i 3 eksemplarer. Ansøgere, der ikke har hørt fra fondsbestyrelsen 15. juni 2003, er ikke kommet i betragtning.

Information

**The Third European
Consensus Development
Conference on Sex Steroids
and Cardiovascular Diseases:
On the route to combined
evidence from OC and
HRT/ERT**

**Monte Carlo
7.-9. November 2002**

Risikoen for kardiovaskulære komplikationer i forbindelse med anvendelse af kønshormoner i form af p-piller eller hormonel substitutionsbehandling efter menopause (HRT), har været genstand for debat siden introduktionen af disse behandlingsmuligheder. Især har der i både videnskabelige tidsskrifter og massemedier været reaktion på a) offentliggørelsen i 1995 af forskellen i risikoen for dyb venøs trombose ved anvendelse af såkaldte 2. og 3. generations p-piller (1), b) resultaterne fra HERS (Heart and Estrogen/progestin Replacement Study) undersøgelsen i 1998 over HRT som sekundær profylakse ved kendt iskæmisk hjerte-kar-sygdom (angina pectoris eller tidligere AMI) (2) og c) resultaterne fra WHI (Women Health Initiative) undersøgelsen over effekten af HRT som primær profylakse, der i 2002 blev offentliggjort 3 år før planlagt (3). Undersøgelsen blev afsluttet, fordi det blev vurderet, at de samlede risici, herunder specielt brystcancer oversteg fordelene og fordi HRT mod forventning øgede risikoen for hjerte-kar-sygdomme. Kommentarer fra dansk side af WHI og HERS (I+II) undersøgelserne har efterfølgende været bragt i Ugeskr Læger (4, 5) og i Acta Obstet Gynecol Scand (6). Også internationale kommentarer har været offentliggjort i stort antal. De seneste kommentarer inddrager også resul-

tater fra efterfølgende randomiserede undersøgelser, som f.eks. ESPRIT (Estrogen in the Prevention of ReInfarction Trial) (7).

De oplagte spørgsmål, der må stilles efter fremkomsten af de prospektive randomiserede HRT-data er, hvilken klinisk konklusion, der skal drages for den enkelte postmenopausale kvinde mht. behandlingsindikation og hvilke nye forsknings- og udviklingsinitiativer, undersøgelserne har nødvendiggjort. Dansk Selskab for Obstetrik og Gynækologi (DSOG) har været med udarbejdelsen af en klinisk vejledning for ordination af HRT i forbindelse med et guidelines-møde på Hindsgavl Slot, september 2002 (www.dsog.dk). De forskningsmæssige udfordringer, som interventionsundersøgelserne har medført er bl.a. formuleret af Jacques E. Rossouw, US Department of Health and Human Services, National Heart, Lung and Blood Institute og medansvarlig for WHI-undersøgelsen. I en kommentar i *The Lancet*, December 2002 (8) anføres det: »However, given the current evidence of increased risk early after starting hormones, the research priority now is to identify the mechanisms and markers of risk. If they can be identified, such markers may lead to the identification of women who are of lower risk for early cardiovascular events and also to the testing of hormones that do not trigger these mechanisms«.

Netop identifikation af mekanismer og anvendelsen af risikomarkører for trombose under hormonbehandling var temaet for den 3. Europæiske konsensuskonference organiseret af International Sex Steroid Foundation og med støtte fra Scandinavian Menopause Society (SMS), European Menopause and Andropause Society (EMAS) og European Society of Contraception (ESC). Som ved de to tidligere konferencer (9, 10) var strukturen for mødet baseret på en tværdisciplinær og international specialistedeltagelse med henblik på at sikre up-

to-date information inden for epidemiologi, farmakologi, endokrinologi, reproduktionsmedicin og hjerte-kar-sygdomme.

Strukturen på mødet var i overensstemmelse med retningslinjerne for konsensuskonferencer foreslået i *JAMA* (11). Den efterfølgende rapport blev udarbejdet på baggrund af de tematiserede sessioner med både formelle forelæsninger og diskussioner baseret på præformulerede spørgsmål (Tabel 1) udarbejdet af en konsensuskomite og med besvarelse fra en række ekspertpaneler. Konsensusdokumentet er

Tabel 1. Konsensus spørgsmål

Epidemiology

1. Identification of risk factors and their attributable risk for CVD* in women
2. Risk modification by OC** and HRT on the risk of CVD
3. How to transfer epidemiological findings to individual care prescription

Pharmacology

1. How do we interpret differences in pharmacokinetics and pharmacodynamics in the hormonal composition when translating epidemiological data into clinical practice
2. How does tissue variation of hormonal receptors translate into pharmacodynamics
3. How can we improve future patient strategy based on pharmacological aspects

Mechanisms and markers

1. How to validate biomarkers in relation to cardiovascular risk
2. Where are we in the process of explaining epidemiology from biological data using biomarkers
3. Future directions

*) CVD: Cardiovascular disease

**) OC: Oral contraception

nu publiceret i *The European Journal of Contraception and Reproductive Health Care* (12) og *Maturitas* (13).

Rapporten giver konsensusbesvarelse på en række centrale spørgsmål vedrørende mekanismer og patogenetiske aspekter ved kønshormonbehandling og tromboseudvikling. Rapporten afsluttes med en klinisk ekstraktion. Den samlede konklusion er, at viden om mekanismerne bag tromboseudvikling under hormonbehandling skal kombineres med epidemiologisk viden for, at der kan opnås optimal klinisk anvendelse/udskrivning af hormonpræparater. De kliniske gevinster ved såvel p-piller som HRT er indlysende. En forbedret situation mht. risiko for tromboser skal opnås ved forbedrede produkter, vurderet ud fra de angivne relevante (og nye) risikomarkører samt en forbedret anvendelse af nuværende præparater gennem identifikation af kvinder med særlig risikoprofil, der ligeledes er defineret i rapporten.

Frederiksberg
Sven O. Skouby

Esbjerg
Jørgen Jespersen

Litteratur

1. WHO collaborative study of cardiovascular disease and steroid hormone contraception. Effect of different progestogens in low oestrogen oral contraceptives on venous thromboembolic disease. *Lancet* 1995; 346:1582-8.
2. Hulley S, Grady D, Bush T, Furberg C, Herrington D, Riggs B et al. Randomized trial of estrogen plus progestin for secondary prevention of coronary heart disease in postmenopausal women. *JAMA* 1998; 280: 605-13.
3. Writing Group for the Women's Health Initiative Investigators. Risks and benefits of estrogen plus progestin in healthy postmenopausal women. Principal results from the Women's Health Initiative randomized controlled trial. *JAMA* 2002; 288: 321-33.
4. Pedersen AT, Skouby SO, Jespersen J, Ottesen B. Hormonbehandling i overgangsalderen og kardiovaskulær sygdom. Diskrepans mellem resultater fra epidemiologiske og randomiserede studier. *International Forskning. Ugeskr Læger* 2002; 164: 3973-4.
5. Skouby SO, Jespersen J, Pedersen AT, Wilken-Jensen C, Ottesen B. Postmenopausal hormonbehandling – er der grund til bekymring? Kommentar. *Ugeskr Læger* 2002; 164: 3974-5.
6. Skouby SO. Consequences for HRT following the HERS II and WHI reports: The primum non-nocere is important, but translation into quo vadis is even more essential. *Acta Obstet Gynecol Scand* 2002; 81:793-8.
7. The ESPRIT team. Oestrogen therapy for prevention of reinfarction in postmenopausal women: a randomised placebo controlled trial. *Lancet* 2002; 360: 2001-8.
8. Rossouw JE. Hormones for coronary disease – full circle. Commentary. *Lancet* 2002; 360: 1996-7.
9. Consensus Development Meeting: Metabolic aspects of oral contraceptives of relevance for cardiovascular diseases. *Am J Obstet Gynecol* 1990; 162: 1335-7.
10. Consensus Development Meeting: Combined oral contraceptives and cardiovascular diseases. *Gynecol Endocrinol* 1996; 10: 1-5.
11. Olsen CM. Consensus statement. Applying structure. *JAMA* 1995;273:772-3.
12. The Writing Group for the 3rd European Conference on Sex Steroids and Cardiovascular Diseases. The European Consensus Development Conference 2002: Sex Steroids and Cardiovascular Diseases. On the route to combined evidence from OC and HRT/ERT. *Eur J Contracept Reproduc Health Care* 2002; 7: 1-14.
13. The Writing Group for the 3rd European Conference on Sex Steroids and Cardiovascular Diseases. The European Consensus Development Conference 2002: Sex Steroids and Cardiovascular Diseases. On the route to combined evidence from OC and HRT/ERT. *Maturitas* 2003; 44: 69-82.

DSOG's ordinære generalforsamling foråret 2003

Fredag den 25. april 2003,
kl. 16-18.30, Hindsgavl Slot,
Middelfart

Dagsorden

1. Valg af dirigent.
2. Formandens beretning.
3. Beretninger fra stående udvalg og arbejdsgrupper.
4. Aflæggelse af revideret regnskab, fremlæggelse af næste års budget og fastlæggelse af kontingent.
5. Revisorernes bemærkninger.
6. Forslag til sagsbehandling fra bestyrelsen og medlemmerne.
  - a. Forslag om vedtægtsændringer for DSOG
  - b. Forslag om vedtægtsændringer for DSOG's FIGO-fond
  - c. Ekspertuddannelse?
7. Valg af bestyrelsesmedlemmer
8. Valg af udvalgsmedlemmer, revisorer og repræsentanter for selskabet
9. Eventuelt

Vedr. dagsordenens pkt. 6.a. og 6.b. henvises der til DSOG-blad nr. 5, 2002.

Relevante uddrag fra DSOG's vedtægter

Ordinær generalforsamling

§ 6.

1. Ordinær generalforsamling skal afholdes én gang årligt, sædvanligvis i april.
2. Mindst én måned før den ordinære generalforsamling afholdes, skal der skriftligt tilgå medlemmerne en opfordring til

inden for en fastsat frist at indsende forslag, der ønskes behandlet på generalforsamlingen.

3. Indkaldelse med dagsorden til samtlige medlemmer skal ske med mindst 14 dages varsel.
4. Alle medlemmer har adgang til generalforsamlingen.
5. Stemmeret har alle ordinære medlemmer bosat i Danmark, Grønland og Færøerne og som ikke er i kontingentrestance.

§ 7.

1. Der føres referat over forhandlingerne. Referatet skal godkendes og underskrives af dirigenten.
2. Der kan kun træffes afgørelse i sager, der har været angivet i dagsordenen.
3. Skriftlig afstemning skal foretages, dersom mindst ti medlemmer skriftligt eller mundtligt overfor ordstyreren fremsætter ønske herom.
4. Beslutninger, der ikke vedrører selskabets love, træffes – og valg foretages ved almindeligt flertal.

Vedrørende valg til bestyrelse og udvalg

1. *I bestyrelsen* er følgende på valg:
  - a. Birgitte Bruun Nielsen (organisatorisk sekretær)
  - b. Lisa Bang (uddannelsessøgende)
2. *Undervisningsudvalget* består af 6 medlemmer. På valgtidspunktet skal mindst et medlem være i uddannelsesstilling. Kursuslederen, der udpeges af bestyrelsen, har ret til at deltage i udvalgets møder. Kursuslederen kan være medlem af udvalget, men ikke formand. *4 poster på valg (1 uddannelsessøgende).*
3. *Efteruddannelsesudvalget* består af 5 medlemmer, hvoraf ét repræsenterer Danske

Fødsels- og Kvindelægers Organisation og ét er ansat i uddannelsesstilling på valgtidspunktet. Bestyrelsens videnskabelige sekretær har møderet. Han/hun kan være medlem af udvalget, men ikke formand. *3 poster er på valg (1 uddannelsessøgende).*

4. *§-14 kontaktpersoner.* Der vælges to personer og en suppleant som alle skal have speciallægeanerkendelse. De to personer skal begge være overlæger, den ene ansat uden for Storkøbenhavn. *1 er på valg (ordinært medlem).*
5. *Tilforordnede Specialistnævnet.* I henhold til lov om udøvelse af lægegerning §4 stk. 2 vælges to speciallæger og to suppleanter til at bistå Sundhedsstyrelsens specialistanævni i behandling af sager, der vedrører specialet Obstetrik og Gynækologi. De tilforordnede vælges for 4 år ad gangen. Genvalg kan finde sted én gang.
6. *Repræsentanter til Dansk Medicinsk Selskabs repræsentantskab.* Følgende er DSOG's faste repræsentanter: Bestyrelsens formand og næstformand, den videnskabelige sekretær, den organisatoriske sekretær, formanden for Undervisningsudvalget og formanden for Efteruddannelsesudvalget. De øvrige repræsentanter vælges af generalforsamlingen, p.t. 3 medlemmer. *2 poster er på valg.*
7. Bestyrelsen udpeger *DSOG's repræsentanter* i: »Foreningen Sex og Samfund«, »Lægeforeningens råd for Medicinsk Kvalitets sikring«, »Kontaktudvalget mellem Jordemoderforeningen og DSOG« og »Sundhedsstyrelsens rådgivende udvalg vedr. det Medicinske Fødselsregister«.
8. *Revisorer.* To medlemmer, valgt af generalforsamlingen, skal forud for den ordinære generalforsamling gennemgå selskabets regnskaber og afgive en skriftlig

erklæring til generalforsamlingen. *1 post er på valg.*

PBV

Charlotte Wilken-Jensen,

Ledende overlæge,
Formand for DSOG
cwj@dadlnet.dk

Birgitte Bruun Nielsen,

1. reservelæge, ph.d.
Organisatorisk sekretær i DSOG
birgitte.bruun.nielsen@dadlnet.dk

Generalforsamling 2003

På DSOG's generalforsamling d. 25. april 2003 skal følgende poster besættes:

- DSOG's bestyrelse: organisatorisk sekretær, en uddannelsessøgende
- Undervisningsudvalg: 4 poster, heraf en uddannelsessøgende
- Efteruddannelsesudvalg: 3 poster, heraf en uddannelsessøgende
- §-14 kontaktpersoner: 1 post
- Dansk Medicinsk Selskabs repræsentantskab: 2 poster
- Revisor: 1 post
- FIGO-fonden: 4 poster

Bestyrelsen opfordrer interesserede medlemmer til at opstille til ledige poster. Opstilling kan ske helt frem til og på generalforsamlingen og bedes motiveret i et kort indlæg på mødet.

Birgitte Bruun Nielsen
Organisatorisk sekretær

Bestyrelsens beretning for bestyrelses- perioden maj 2002- april 2003

Ved udgangen af denne bestyrelsesperiode har DSOG 914 medlemmer. 6 medlemmer er i år 2002 afgået ved døden:

Magda Jensen, Struer
Helge Jessen, Horsens
Ellen-Maria Ramsing, Viborg
Dyre Trolle, København
Erik Schrøder, Hellerup
Benedict Westergaard, Hellerup

Jeg skal bede alle om at rejse sig op og respektere 1 minuts stilhed for vore afdøde kolleger.

Bestyrelsen har bestået af Charlotte Wilken (formand), Lone Hvidman (næstformand), Birgitte Bruun Nielsen (organisatorisk sekretær), Erik Ernst (videnskabelig sekretær), Ditte Trolle (kasserer), Anne Dreisler (valgt blandt de praktiserende speciallæger), Lisa Bang (valgt efter indtilling fra FYGO's medlemmer. Endvidere har Lene Sperling (formand for undervisningsudvalget), Susanne Axelsen (formand for efteruddannelsesudvalget), Suzan Lenz (formand for DFKO) og Søren Brostrøm (formand for FYGO) deltaget i bestyrelsesmøderne som associerede til bestyrelsen. Bestyrelsen har holdt 10 møder, herunder et internatmøde.

Den faglige udvikling

Atter i år blev der indkaldt til akut møde efter offentliggørelse af et stort internationalt arbejde, hvis resultater fik umiddelbar indflydelse på vejledning og behandling i almen praksis, i speciallægepraksis og på de gynækologiske afdelinger i forbindelse med hormonbehandling i

menopausen. I juli måned i JAMA blev resultaterne af det store Womens' Health Initiative studie publiceret efter at dele af undersøgelsen var blevet afbrudt før tid pga. for mange alvorlige bivirkninger i form af brystkræft i den gruppe, der fik kombinations-hormonbehandling. Da resultaterne blev gjort op viste der sig også en overhyppighed af hjerte-kar-sygdomme i behandlingsgruppen. Det fik de store alarmende avisoverskrifter frem. For at imødegå usikkerhed blandt brugere og behandle afholdt DSOG møde i starten af september. På mødet blev et forslag til retningslinjer efter WHI lagt frem. Disse er senere blevet finpudset i Hindsgavlarbejdsgruppen og står nu som evidensbaserede, men også nuancerede guidelines om et vanskeligt emne. Endnu en gang viste det sig, at der er stor opbakning og fremmøde til sådanne akutte initiativer på fagligt grundlag i selskabets regi.

Det systematiske arbejde, der foregår i arbejdsgrupperne forud for Sandbjerg- og Hindsgavlmøderne og som resulterer i udarbejdelsen af *Kliniske vejledninger i obstetrik* (Sandbjergmøderne) og *gynækologi* (Hindsgavlmøderne) fortsætter. Formen er som hidtil, at arbejdsgrupperne offentliggør baggrundsstof og udkast til guidelines på hjemmesiden til fri debat. Styrken ved denne form er, at den involverer et stort antal af selskabets medlemmer, samt at det er en konstant proces.

I arbejdet med *Kliniske databaser* blev hysterektomidatabasen lanceret til efterårsmødet, og det stiftende møde til en database om hysterektomi på benign indikation blev holdt i slutningen af februar måned. Databasen vil forhåbentlig give værdifulde oplysninger om et af de hyppigst udførte gynækologiske indgreb, et indgreb som måske er behæftet med flere komplikationer end indikationen for indgrebet kan bære. Det vil en systematisk opsamling af data kunne give svar på. Produktionskontrol er en

forudsætning for at sygehussektoren kan sikre og forbedre kvaliteten af de kliniske ydelser på de enkelte afdelinger. Hvordan denne produktionskontrol skal foregå har været genstand for indgående drøftelse i det forløbne år.

Ved et fællesmøde i november måned mellem Center for Evaluering og Medicinsk Teknologivurdering og DSOG blev forholdet mellem indberetninger til Landspatientregistret og lokale databaser indgående diskuteret. I gynækologien var der netop offentliggjort en opgørelse af indberetninger af operative indgreb fra hele landet. I obstetrikken har der i fødselsregistret været arbejdet intensivt på at kunne udgive data på en klinisk anvendelig måde, blandt andet »de 10 grupper«. Tiltroen til at LPR kan anvendes har derfor været voksende. Både i hysterektomidatabasen og i Dansk Fertilitetselskabs IVF database er samarbejdet med Sundhedsstyrelsen og Landspatientregistret sidste år udvidet betydeligt. Med et smidigt LPR med hensyn til diagnoser, indgreb og uddata vil man på mange områder kunne undgå dobbeltregistrering af data. DSOG kan glæde sig over det gode samarbejde selskabet har fået med Sundhedsstyrelsens afdeling for Sundhedsstatistik, medicinsk informatik og DRG. Databasen om hysteroskopiske indgreb »Hyskobasen« er også en landsdækkende database, der modtager registrering fra gynækologiske og kirurgiske afdelinger, der foretager diagnostisk og terapeutisk hysteroskopi.

Speciallægeuddannelsen

I det forgangne år er den nye målbeskrivelse inden for specialet blevet færdiggjort og godkendt af Sundhedsstyrelsen.

Nyskabelsen i forhold til gældende målbeskrivelser er at

- der beskrives minimumskompetencer

- uddannelsen bliver mål- og kompetencestyret – ikke tidsstyret
- det beskrives, hvordan kompetencerne skal opnås, dvs. læringsstrategier
- evalueringsmetoder beskrives for samtlige kompetencer

Speciallægerne skal ved udgangen af deres uddannelse kunne udfylde de 7 roller i henhold til Speciallægekommisionens rapport: Medicinsk ekspert, kommunikator, samarbejder, leder/administrator, sundhedsfremmer, akademiker og professionel.

Alle opnåede kompetencer skal dokumenteres i en landsdækkende logbog.

Uddannelsen efter de nye målbeskrivelser skal starte 1. januar 2004. De tre uddannelsesregioner i Nord, Syd og Øst er lige gået i gang med at konkretisere målbeskrivelsernes indhold, det vil sige beskrive den praktiske gennemførelse af den nye uddannelse.

DSOG arbejder med i implementeringsarbejdet på landets gynækologisk obstetriske afdelinger via selskabets repræsentanter i de regionale råd. Ved et koordinerende møde i januar måned med de administrerende overlæger, de uddannelsesansvarlige overlæger og de uddannelseskoordinerende/assisterende yngre læger inden for vort speciale blev den nye uddannelse diskuteret. Den kommer til at blive en udfordring til fleksibiliteten og fantasien på afdelingerne og hos de undervisende læger. Det bliver sjovere at være vejleder, men også en større opgave. Formålet med et møde som dette er blandt andet at forsøge at undgå, at uddannelsen udvikler sig alt for forskelligt i de 3 uddannelsesregioner.

Speciallægepraksis vil blive inddraget ved at en del af undervisningstiden kommer til at ligge i praksis i de regioner, hvor store dele af den »almene gynækologi« er lagt ud i primærsektoren.

Undervisningsudvalget vil fortsætte med at

- følge og justere de teoretiske kurser efter den plan, der er vedtaget for 2 år siden
- intensivere evalueringen af den kliniske del i hoveduddannelsen
- udbrede kendskabet til voksenpædagogiske metoder ved at lave kurser eller anbefale kurser med pædagogisk indhold

Det er stadig DSOG's holdning med hensyn til dimensionering i uddannelsen, at uddannelseskapa- citeten skal udvides med $\frac{1}{3}$. Det er allerede sket i Region Nord, Region Syd har reageret positivt på DSOG's henvendelse om dette, og vi afventer svar fra Region Øst.

Efteruddannelse

Efteruddannelsesudvalget arbejder ud fra princippet om at den enkelte læge har både pligt og ret til kontinuerlig, livslang efteruddannelse.

Denne ret forsøges delvist imødekommet via en fast kursusrække, hvor væsentlige emner inden for faget bliver belyst. For at udnytte resourcerne inden for medlemsskaren bedst muligt, er medlemmerne opfordret til at melde sig som kursusledere for efteruddannelseskurserne.

I øjeblikket tilbyder efteruddannelsesudvalget (EFU) 4 årlige kurser afholdt i henhold til en fast cyklus, så alle fagområder tilgodeses med et kursus hvert år (oktober) med et mere generelt emne, der er aktuelt for tiden.

Man vil fortsætte efter nedenstående plan, men vil ca. hvert andet år supplere med et mere

bredt funderet kursus, f.eks. inden for områder som pædagogik, læring og uddannelse.

Med hensyn til samarbejdet med industrien har Lægemeddelindustriforeningen og Nævnet for Medicinsk Informationsmateriale accepteret de regler for samarbejde, som DSOG har foreslået (offentliggjort efter beretningen). Det indebærer, at der ved hvert kursus afsættes 20% af sponsorindtægterne til at kunne finansiere de ovenfor omtalte mere brede kurser, som ofte vil dække emner, der ikke er så attraktive for sponsorer.

Abort og kontraception

DSOG støtter enhver kvindes uindskrænkede ret til frit valg inden for den danske lovgivning med hensyn til gennemførelse eller afbrydelse af et svangerskab. Det er desværre i den nuværende internationale situation nødvendigt at understrege dette. I år 2000 besluttede USA's præsident at standse tilskuddet til sundhedsvæsenet i de lande, som ikke tog afstand fra fri abort. Den internationale familieplanlægningsorganisation IPPF har også mistet store bevil- linger fra USA, fordi organisationen ud over som primære opgave at beskæftige sig med kon- traception, også støtter kvindens ret til fri abort. I Polen, vor kommende EU-partner, er abort blevet total forbudt. Polen var paradok- salt nok et af de lande danske kvinder tog til for fri abort blev tilladt i Danmark i 1973. Med den ventede lovændring, hvor bopælskravet op- hæves i den danske lov om provokeret abort, kan vi forvente at trafikken vil komme til at gå

År/Tidspunkt	Januar	Marts	August	Oktober
2003	Onkologi	Urogynækologi	Tværfagligt	Tidstypiske emner
2004	Almen gynækologi	Føtomaternel med.	Reproduktion	Tidstypiske emner
2005	Endokrinologi	Almen gynækologi	Tværfagligt	Tidstypiske emner
2006	Urogynækologi	Føtomaternel med.	Onkologi	Tidstypiske emner

fra Polen til Danmark. Vi vil være parate til at tage godt imod de polske kvinder. Uønskede graviditeter kan undgås ved at adgangen til kontraception er nem, og ved at viden og information om alle tilgængelige kontrceptive midler er opdateret og ensartet. De, der arbejder med kontraception, arbejder intenst for at nedsætte antallet af uønskede graviditeter og dermed antallet af aborter, men er ofte dem, der må stå for skud, når abortmodstandere går i aktion. DSOG vil fortsat samarbejde med Dansk selskab for almen medicin, Komiteen for Sundhedsoplysning, Sex & Samfund og Mødrehjælpen om at nedsætte antallet af provokerede aborter ved at sikre enhver fertil kvinde den bedst mulige og sikre forebyggelse mod uønsket svangerskab og seksuelt overførbare sygdomme.

Støttesamtaler i forbindelse med provokeret abort gennemføres i vekslende omfang i offentligt regi, men reelt er amternes tilbud meget varierende og nogle steder ikke eksisterende. Sundhedsstyrelsens afdeling for forebyggelse har igen i foråret 2003 indkaldt ansøgninger til projekter, der kan nedsætte antallet af uønskede graviditeter og seksuelt overførbare sygdomme. Det kunne utvungent omfatte projekter om støttesamtaler til ambivalente gravide, så dette bliver en reel, neutral støtte til gravide i tvivl, så de kan træffe det for den enkelte rigtigste valg om at gennemføre graviditeten eller afbryde svangerskabet på et så afklaret grundlag som muligt.

Arbejds miljø

Gynækologi og obstetrik har ikke hidtil haft vanskelighed med at rekruttere ansøgere til uddannelsesstillinger. I de kommende år vil der blive rift om de yngre læger blandt specialerne, og vi må derfor arbejde målrettet med at bevare specialet som et attraktivt og godt speciale.

Specialet er karakteriseret ved en tung vagtbelastning med et betydeligt natarbejde. Des-

uden viser erfaringen, at deltagelse i traumatiske fødselsforløb ofte opleves særdeles psykisk belastende. Specialet har desuden et stort antal klagesager. Nogle yngre læger forlader formentlig specialet af denne grund, måske på grund af manglende støtte efter konkrete forløb. Nogle ældre speciallæger fravælger at beskæftige sig med obstetrik, hvis afdelingens størrelse gør det muligt. Organisationen af specialet ændres. Sammenlægninger af afdelinger og/eller funktioner, nedlukninger finder sted over hele landet. Hertil kommer funktionsbærende enheder med flere geografiske arbejdssteder m.m. Selskabet havde arbejdsmiljø på programmet til forårsmødet 2002 med seniorpolitik og prognoser. I år har der været fokuseret på hvad der sker, når hverdagen er belastet og arbejdsforholdene ændrer sig.

Specialet har behov for en arbejdsmiljøpolitik eller en arbejdsmiljøkultur, som meget vel kunne tage udgangspunkt i Lægeforeningens oplæg om Lægekultur. Der er desuden behov for en seniorpolitik, som gør det attraktivt og muligt at forblive i arbejde på trods af vagtbelastningen. DSOG vil dog arbejde på, at det nødvendige vagtarbejde bliver spredt ud på så mange skuldre som muligt, og kun ganske få helt fritages for vagt. Overlægeoverenskomsten åbner gode muligheder for, at også hidtil friholdte kan sættes i vagt. Jo flere vi er til at dele vagterne, jo mere overkommeligt bliver det for den enkelte.

Eksterne relationer

Arbejdet med Sundhedsvæsenets Patientklagenævn (PKN) – undersøgelsen af konsistensen i patientklagenævnets afgørelser – går træt. Selskabet har i marts 2003 modtaget ganske få afgørelser i første omgang om ekstrauterin graviditet og asfyksi ved fødslen. Problemet har i høj grad været den mangelfulde katalogisering af sager i PKN.

Internationale relationer

DSOG er sammen med de gynækologisk-obstetriske selskaber i Finland, Island, Norge og Sverige medlemmer af Nordisk Forening for Obstetrik og Gynækologi (NFOG). NFOG har to store – og succesfulde – aktiver: de Nordiske kongresser, der afholdes hvert andet år, næste gang i 2004 i Helsingfors, samt det videnskabelige tidsskrift *Acta Gynecologica Obstetrica Scandinavica*. NFOG afholder kursus i efteråret 2003 – kurset er annonceret på DSOG's hjemmeside, i medlemsbladet, og selvfølgelig på NFOG's hjemmeside. Emnet er »Hot Topics« i gynækologi og obstetrik.

I *European Board and College of Obstetricians and Gynecologists* (EBCOG) er Danmark repræsenteret af Peter Hornnes, Suzan Lenz, Hans Henrik Wagner og Søren Brostrøm.

Vores internationale organisation FIGO holder kongres i Chile i november 2003. Forhåbentlig bliver der en stor dansk delegation, der kan sætte sit præg på kongressen.

Struktur

Atter i år er der revision af vedtægterne på generalforsamlingens dagsorden. Vedtægterne tilstræbes til stadighed at være opdaterede og i overensstemmelse med praksis. Der blev derfor fremlagt ændringsforslag på den ekstraordinære generalforsamling i efteråret 2002, som forventes vedtaget på dagens generalforsamling. Forslag indebærer en del forenklinger, specielt med hensyn til valgprocedurer. Disse forenklinger forventer bestyrelsen vil føre til, at der ved generalforsamlingerne i fremtiden skal bruges mindre tid på valgprocedurer, så der bliver mere tid til diskussion af politiske og faglige problemstillinger.

Den vedtagne mødeform med forårsmøde på Hindsgavl Slot ved Middelfart fortrinsvist i sidste weekend i april – dog med mulighed for korrektioner i forhold til helligdage – og efter-

årsmøde i København i sidste weekend i november, mødet på Amtssygehuset i Herlev og festen i Domus Medica har vist sig at fungere godt.

Hovedparten af forårsmødets faglige indhold – det vil sige lørdagens program arrangeres af kolleger fra et af amterne, i 2003 af Århus Amt. Efterårsmødet arrangeres fortrinsvist af DSOG. Om fredagen veksles der mellem gynækologiske og obstetriske emner, lørdagen er helliget årets ph.d.'er og dr.med.'er, som dyster om Karl P. Brogaard prisen. Desuden uddeles Organons forskningslegat. Lørdag eftermiddag er det fagets professorer, der stiller op. I november 2002 vandt Susanne Greisen, Skejby Karl P. Brogaard prisen for foredraget: Polycystisk ovariesyndrom. In vitro studier af humane granulocelles funktion under PCOS-lignende omstændigheder. Organons forskningslegat gik til reservelæge Eva Dreisler til at projekt om uterine polyppers malignitetspotentiale.

DSOG's bestyrelse har i de sidste 2 år selv varetaget forhandlingerne med de firmaer, som udstiller ved møderne. Det har vi gode erfaringer med, firmaerne er ivrige efter at komme, og bestyrelsen har systematiseret erfaringsopsamlingen i denne forbindelse.

Til sidst tak til bestyrelsen og arbejdsgrupperne – specielt undervisningsudvalget har bestyrelsen haft et tæt samarbejde med i det forløbene år – for godt samarbejde, inspirerende samvær og aldrig kedelige møder.

På bestyrelsens vegne
Charlotte Wilken-Jensen

Beretning for DSOG's efteruddannelsesudvalg (EFU) 2002-2003

EFU har som indledning i sit kommissorium følgende sætning:

Efteruddannelsesudvalget har det overordnede, initierende og koordinerende ansvar for DSOG's efteruddannelsesaktiviteter.

I året siden sidste generalforsamling har følgende aktiviteter fundet sted:

- Vi har afholdt 5 møder og 3 telefonmøder.
- Udvalget har bestået af:
- Susanne Ledertoug som kasserer
- Christine Felding som DFKO's repræsentant
- Jannie Dalby Salvig som FYGO's repræsentant
- Lars Franch Andersen, indtil han i sommer blev hovedkursusleder, herefter Hans Jørgen Knudsen
- Susanne Axelsen som formand.
- DSOG's videnskabelige sekretær Erik Ernst er associeret EFU.

Handlingsplanen udformet af DSOG's bestyrelse omhandler for EFU's vedkommende bl.a. en beskrivelse af de kurser, der afholdes i EFU regi 4 gange årligt på fastlagte fredag-lørdage. Kurserne »ruller« efter følgende plan:

Vi opfordrer som tidligere alle til at melde ind på kursuslederposterne, idet vi tilstræber en øst- og en vest-repræsentant som kursusleder hver gang.

Kursusledelse indebærer ansvar for program, anskaffelse af sponsorkontrakter, og budgetplanlægning, mens EFU tager sig af tilmeldinger. Der er nedskrevne retningslinjer/checklister for kursusledelse, som man kan følge. På hjemmesiden er en opdateret liste over kommende kurser, hvor man samtidig kan se, hvor der mangler kursusledere. Alle interesserede kan henvende sig til ét af udvalgets medlemmer.

I august blev kursus obstetrik og medicinske sygdomme afholdt i Århus med stort deltagertal. Mødet i oktober, som traditionen tro holdes på NOVO i Bagsværd, hed sidste gang: »Børn og unge – gynækologi« og »Infektion – gynækologi og obstetrik.«

Onkologikurset, som blev afholdt 24/1 2003, faldt desværre sammen med både Sandbjerg og det nordiske urogynækologimøde, hvilket resulterede i, at mange af dem, der ønskede at komme på onkologikursus, måtte blive hjemme og passe afdelingerne. I kurset deltog 25.

Der skulle i marts i år have været holdt kursus i urogynækologi og de 2 kursusledere havde lagt et program med emnet belyst fra flere vinkler bl.a. økonomiske og politiske. Da der kun var tilmeldt 22 ved tilmeldingsfristens udløb, valgte vi at udsætte kurset med det samme indhold til 24. – 25. oktober. Delvist med bag-

År/Tidspunkt	Januar	Marts	August	Oktober
2003	Onkologi	Urogynækologi	Tværfagligt	Tidstypiske emner
2004	Reproduktion	Føtomaternel med.	Reproduktion	Tidstypiske emner
2005	Endokrinologi	Almen gynækologi	Tværfagligt	Tidstypiske emner
2006	Urogynækologi	Føtomaternel med.	Onkologi	Tidstypiske emner

grund i et større økonomisk underskud på onkologikurset. Vi har i EFU gjort os overvejelser, om kurser uden egentlig opdatering eller træning af færdigheder prioriteres lavere hos DSOG's medlemmer.

EFU har retningslinjer for samarbejdet med industrien. Disse retningslinjer for sponsering af vore kurser er i året, der er gået, officielt gennemarbejdet og godkendt hos NMI (Nævnet for Medicinsk Informationsmateriale).

Ved afholdelse af kurser i EFU-regi foreligger både retningslinjer for kursusledere og nu altså godkendte sponsoraftaler med industrien. I aftalen indgår bl.a. at EFU fratrækker 20% af indkomne sponsorede beløb og anbringer dem i en central fond, der kan anvendes til kurser, der har svært ved at skaffe den fornødne støtte.

EFU's regnskab, inkluderet den centrale fond, fremgår af DSOG's regnskab.

Der har været holdt ét møde i det nordiske efteruddannelsesudvalg.

EFU arrangerer i samarbejde med de øvrige nordiske landes efteruddannelsesudvalg et fælles nordisk kursus 17. – 19. oktober 2003 med overskriften »Hot Topics in OBST/ GYN.« Kurset finder sted på Hotel Frederiksdal i Lyngby.

Kurset indeholder kort fortalt:

- *HRT after WHI-study*
HRT and breast cancer
HRT / Tamoxifen and endometrialcancer
HRT and hereditary cancers
- *TVT*
When a stress-incontinent woman should be treated surgically?
Introduction of new surgery for SUI
Complications along the long-term results
Randomized studies upon incontinence surgery

- *Breech delivery*
Status and experience in Denmark
Status and experience in Norway
In twins
- *Hysterectomy*
Incidences, indications, economy
Technical aspects in abdominal, laparoscopic and vaginal hysterectomy
Subtotal versus total hysterectomy
Complications

EFU har i årets løb CME-vurderet en lang række kurser, før de kunne blive annonceret i DSOG-bladet. Hvad CME/CPD-konceptet angår har EFU ud over selve vurderingen og kravet om pointgivning før annoncering valgt at sætte fænomenet på vågeblus indtil videre. Der er fortsat mulighed for at registrere sin efteruddannelse på DADL's hjemmeside, men da kun ganske få har benyttet sig af muligheden indtil videre, forventer vi, at måske fremtidens krav til efteruddannelse vil ændre dette. Vi fortsætter med at notere kursers CME-point ved annoncering.

Marts 2003
På EFU's vegne
Susanne Axelsen

Beretning for DUGA, 2003

DUGA har i 2002 holdt møde 24. maj på Amtssygehuset i Glostrup og 22. november på Skejby Sygehus. I de forløbne år har udvalget beskæftiget sig med urogynækologiens udvikling i almindelighed og kirurgisk databaseregistrering i særdeleshed. Fra 01.01.03 er der etableret en »primitiv« kirurgisk database, som er sendt til alle gynækologiske afdelinger, som beskæftiger sig med inkontinenskirurgi. Desuden er der etableret et udvalg med Lasse Raaberg, Odense i spidsen, som arbejder på en mere forkromet urogynækologisk kirurgisk database.

DUGA har arrangeret en studierejse til Temple, Texas april 2003. 14 danske urogynækologer deltager.

Det er fortsat uklart, om DUGA skal fortsætte som en arbejdsgruppe, et stående udvalg eller om tiden er kommet til at nedlægge DUGA i lyset af udviklingen med guidelines-grupper osv. Dette spørgsmål er fortsat under diskussion med DSOG's bestyrelse.

Gunnar Lose
Glostrup

Beretning 2002-2003 Arbejdsgruppen for gynækologisk kvalitetsudvikling og nomenklatur

Medlemmer

- Per Lundorff, Viborg
- Lene Lundvall, Rigshospitalet
- Jørgen Præst, Randers
- Danny Svane, Hvidovre
- Lars Schouenborg, Hvidovre
- Jan Blaaekær, Skejby.

Arbejdsgruppen har ikke holdt møde i 2002, idet gruppen har afventet et udspil fra Sundhedsstyrelsen!

Arbejdsgruppen har primo 2002 fremsendt et færdigt materiale til videre behandling i Sundhedsstyrelsen. Materialet har bestået af arbejdsgruppens forslag til en ICD10-kodeliste, NOMESKO-operationskoder samt relevante koder fra »Behandlings- og plejeklassifikationen« samt fra »Klassifikation af radiologiske procedurer«.

Hertil kommer et udarbejdet forslag omhandlende en ændret kodepraksis for urogynækologiske ICD10- og operationskoder med henblik på en landsdækkende ensartet kodning. Ved sidste generalforsamling meddelte vi, at dette arbejde var næsten færdigt, hvilket det blev ultimo marts 2002, men siden har vi intet hørt fra Sundhedsstyrelsen.

Tilsvarende må vi desværre også konstatere, at arbejdet ikke er nået længere vedrørende de gynækologiske onkologiske klassifikationer, hvor arbejdsgruppen for længst har afleveret det færdige materiale, men siden har vi stort set intet hørt.

Lene Lundvall og undertegnede var til et møde med Ole B. Larsen i Sundhedsstyrelsen

den 24. juni 2002. Vi havde længe haft et ønske om dette møde, hvor vi blandt andet blev stillet i udsigt, at arbejdet med den gynækologiske kodevejledning nu havde første prioritet, da man netop var ved at lægge sidste hånd på den urologiske kodevejledning. Sundhedsstyrelsen var blevet tilført ressourcer med henblik på at accelerere arbejdet med de specialespecifikke kodevejledninger!

På mødet blev drøftet mange ting, men der blev blandt andet indgået den aftale, at Sundhedsstyrelsen ikke fjerner eller tilføjer koder i ICD10 og NOMESKO uden først at have rådspurgt DSOG's arbejdsgruppe vedrørende gynækologisk kvalitetsudvikling og nomenklatur gennem den til enhver tid siddende formand for arbejdsgruppen.

Arbejdsgruppen havde planlagt at publicere en midlertidig kodevejledning, da vi efterhånden har ventet i næsten to år på Sundhedsstyrelsen. Denne plan blev forelagt Styrelsen, der intet havde imod dette, men synes det var lidt spild af tid, da vi kunne påregne, at Sundhedsstyrelsen ville være færdige med deres redaktionelle ændringer senest efteråret 2002! Således gik det desværre ikke.

Arbejdsgruppen har senest hørt fra Styrelsen primo januar 2003, hvor man har meddelt, at DSOG's kodevejledning nu er højt prioriteret i Sundhedsstyrelsen.

PGV
Jan Blaakær
23.02.03

Beretning for 2002 Arbejdsgruppen for obstetrisk kvalitetsudvikling og nomenklatur

- Agnete Vedsted Jacobsen
- Lone Krebs
- Morten Hedegaard
- Jens Langhoff-Roos
- Kristjar Skajaa
- Jes Westergaard

Arbejdsgruppen har i det forløbne år afholdt 1 møde og været i løbende kontakt via e-mail.

Vi har i årets løb fortsat samarbejdet med Sundhedsstyrelsens 4. og 6. kontor samt Center for Evaluering og Medicinsk Teknologivurdering (CEMTV) vedrørende etableringen af den obstetriske database med udgangspunkt i Landspatientregistret.

Vi har udvalgt de obstetriske koder som skønnes væsentlige for den nationale fødselsregistrering med henblik på kvalitetssikring, skaffet nye koder hvor dette var nødvendigt og udarbejdet kortfattede retningslinjer for brugen, således at vi fremover kan få en valid fødselsstatistik og et godt redskab for fremtidig forskning og kvalitetsudvikling.

Lone og Jens har været frikøbt af CEMTV i Sundhedsstyrelsen til at deltage i projektet »Etablering af hensigtsmæssige strukturer til udnyttelse af rutinemæssigt indsamlede data i Landspatientregistret«. Der er planlagt to rapporter fra projektet.

Den første omhandler datas vej fra indsamling til Sundhedsstyrelsen er skrevet af COWI i samarbejde med CEMTV og med feedback fra JLR og SST's øvrige kontorer: »Obstetrik – data til LPR – en kortlægning af procedurer og

processer«. Den er udgivet i oktober 2002 og kan læses på DSOG's hjemmeside.

Den anden rapport handler om validering af data i LPR på baggrund af en gennemgang af ca. 1.200 journaler i Sundhedsstyrelsen (JLR og LK). Denne rapport er på trapperne.

Vi har taget initiativet til i samarbejde med Sundhedsstyrelsen, DSOG's bestyrelse og Øjvind Lidegaard at arrangere et heldagsmøde, den 22. november 2002 om »Brugen af LPR til kvalitetsudvikling inden for gynækologi og obstetrik«. Mødet fandt sted på Rigshospitalet, og det blev debatteret hvorvidt man især inden for gynækologien skulle fokusere på kliniske databaser som alternativ til LPR. Inden for det obstetriske speciale var der enighed om fortsat at udvikle LPR til brug som obstetriske database.

For at opnå en bredere forankring i det fremtidige arbejde har arbejdsgruppen besluttet at associere en repræsentant fra Sundhedsstyrelsen (Steen Rasmussen) og to repræsentanter fra Fødselsauditgruppen (Jørgen Bertelsen og Lis Munk).

Jens Langhoff-Roos
Rigshospitalet

Beretning for DSOG's ultralydgruppe

Medlemmer

- Jens Bang
- Connie Jørgensen
- Torben Larsen
- Suzan Lenz
- Olav Bjørn Pedersen
- Lillian Skibsted
- Peter Skovbo
- Lene Sperling
- Ann Tabor
- Sten Grove Thomsen
- Niels Ulbjerg
- Agnete Vedsted-Jakobsen

Møder

Der er afholdt et internatmøde i Jylland den 16.-17. september 2002. Der stiles mod en temadag en gang hvert halvandet år, første gang 28.08.03.

Kommisiorium

Ultralydgruppens tidligere kommissorium var gældende for 2001-2003. Et nyt kommissorium er udarbejdet og godkendt af DSOG's bestyrelse for perioden 2003-2005 (se nedenstående).

Aktiviteter

1. Biometri: Der er udarbejdet guidelines vedr. CRL, BPD og vægtbestemmelse, og guidelines er lagt på DSOG's hjemmeside. En arbejdsgruppe vurderer om hovedomfang bør anvendes i stedet for BPD (tovholder Torben Larsen)
2. Ultralydskolen: Kandidatuddannelsen for de mellemlange uddannelser er gået igennem Københavns Universitet. Dette skulle bane vejen for Ultralydskolen. Holdningen fra dekanen er fortsat positiv, men noget af-

gørende nyt er ikke sket. Ultralydgruppen har sat en deadline 1.9.2003 – hvis situationen på Københavns Universitet ikke da er afklaret, vil vi søge at etablere en uddannelse ad andre veje.

3. Den teoretiske kursusrække: Det sidste kursus i den første række afholdes i maj 2003. Herefter vil de kursister der har deltaget i og fået godkendt ultralydbilleder/tentamen fra alle kurser blive certificerede. Vi vurderer at der fortsat er et behov, om end mindre, for denne kursusrække, og planlægger at starte en ny kursusrække fra efteråret 2003. Der vil kun blive afholdt ét kursus per emne, alternerende mellem landsdelene.
4. Varedeklaration af obstetriske ultralydundersøgelser: Gruppen finder behov for standarder for type I, type II og type III obstetriske skanning. En arbejdsgruppe (tovholder Connie Jørgensen) udformer et forslag.
5. Centralisering af ultralydvejledte undersøgelser og behandlinger: Enkelte undersøgelser bør kun foretages ét sted i Danmark, da det årlige antal er meget lille og undersøgelserne kræver stor ekspertise. Det drejer sig fx om cordocentese og anlæggelse af dræn hos fosteret, samt laserbehandling af tvillinge-tvillinge-transfusionssyndrom. Når nakkefoldsskanning indføres, vil dette medføre en halvering af antallet af moderkage- og fostervandsprøver. Dette taler for en vis centralisering også af disse undersøgelser.
6. Prænatal screening og/eller diagnostik til gravide efter IVF og ICSI behandling: Der er nedsat en arbejdsgruppe i samarbejde med Dansk Fertilitetsselskab, der udarbejder fælles retningslinjer for hvilke undersøgelser gravide efter IVF/ICSI bør tilbydes (tovholder Anne Loft).

På UL-gruppens vegne
Ann Tabor, Hvidovre Hospital

Kommissorium for arbejdsgruppen for obstetriske UL

Formål

Arbejdsgruppe nedsat af DSOG's bestyrelse med det formål at styrke interessen for og medvirke til at udvikle området obstetriske ultralyddiagnostik (UL) og føtal medicin samt bistå DSOG i spørgsmål inden for området.

Sammensætning

Arbejdsgruppens medlemmer udpeges af DSOG's bestyrelse efter følgende principper:

- a) Ekspert i UL (dvs. opfylder DSOG's regler for ekspertuddannelse eller tilsvarende niveau).
- b) Obstetrikere, som er under ekspertuddannelse inden for området,
- c) En amsrepræsentant udpeget af hvert enkelt amt uden ekspert

Specifikke opgaver

Arbejdsgruppen rådgiver og støtter DSOG i alle spørgsmål inden for området og udarbejder

- Guidelines
- Teknologivurderinger
- Status og klaringsrapporter
- Referenceprogrammer

kommer med forslag til

- Efteruddannelseskurser for både lægeligt og ikke lægeligt personale
- Regler vedrørende ekspertuddannelse
- Referees til f.eks. Ugeskrift for Læger
- Repræsentanter til udvalg

tager initiativ til

- Kliniske databaser

- Multicenterforskning
- Kontakt vedrørende forskning nationalt og internationalt
- Uddannelse og certificering af lægeligt og ikke lægeligt personale

Arbejdsgruppen kan til belysning af specielle problemstillinger nedsætte ad hoc-arbejdsgrupper bestående af både medlemmer og eksterne personer.

En ekspert fra arbejdsgruppen kommenterer EXPU-komiteens indstillinger inden for området.

Arbejdsgruppen vil være kontaktoorgan til internationale organisationer inden for området.

Kompetence i forhold til DSOG's bestyrelse og generalforsamling

Arbejdsgruppen har i forhold til DSOG den faglige kompetence inden for området herunder officielle publikationer. I praksis betyder det, at publikationer udgående fra arbejdsgruppen sendes til høring i bestyrelsen før publikation. Spørgsmål til DSOG inden for området sendes til høring i arbejdsgruppen.

Aktiviteter

- Arbejdsgruppen holder 1-2 møder årligt
- Udarbejder årsrapport til bestyrelsen og generalforsamlingen.
- Sender referater til medlemmerne, DSOG's bestyrelse samt til interesserede tilknyttet e-mail-listen.

Annoncering

Møder og aktiviteter annonceres på DSOG's hjemmeside samt via e-mail-liste for interesserede.

Økonomi

Arbejdsgruppen disponerer årligt over 20.000 kr til transport, sekretærbistand og andet.

Generalforsamling, DSOG, 2003

Status vedrørende Sandbjerg-møderne

Status

Sandbjerg 2003 havde 125 deltagere, og blev af de fleste betragtet som en succes.

På DSOG's generalforsamling 2002 blev nedenstående kommissorium fremlagt skriftligt men ikke mundtligt, og vist nok vedtaget om end uden diskussion.

DSOG's Sandbjerg-arbejdsgruppe:

- Gruppen består af 4 til 8 medlemmer udpeget af DSOG's bestyrelse.
- Gruppen organiserer Sandbjergmøderne i henhold til eksisterende retningslinjer (www.DSOG.dk).
- DSOG er ansvarlig for økonomien.

24/2 2003

Niels Uldbjerg

Beretning fra DSOG's ulandsgruppe, 2003

Ved FIGO's verdenskongres 2000 i Washington blev der fokuseret på de overvældende problemer, der globalt set gør sig gældende for kvinder i fertil alder i form af en meget betydelig mortalitet og morbiditet knyttet til graviditet og fødsel. Flere af de danske deltagere følte at tiden var kommet til at også DSOG måtte deltage i det praktiske arbejde for at medvirke til at bedre vilkårene for gravide og fødende. Efter kontakt til DSOG's bestyrelse blev det besluttet at der skulle nedsættes en arbejdsgruppe i DSOG's regi, som skulle udarbejde forslag til, hvordan en sådan indsats kunne foregå.

Arbejdsgruppen har på nuværende tidspunkt 4 medlemmer: Lone Hvidman, Skejby Sygehus; Kim Toftager Larsen, Hillerød Centralsygehus; Birgitte Bruun Nielsen, Randers Centralsygehus og Lars Høj, Silkeborg Centralsygehus.

Gruppen har set det som sin opgave at tage initiativ til iværksættelse af konkrete tiltag i form af projekter med videnskabeligt og pædagogisk karakter. Som det første projekt har vi besluttet at undersøge Misoprostols mulighed for at reducere postpartum blødning blandt fødende på et sundhedscenter i Bissau, hovedstaden i det fattige Vestafrikanske land Guinea-Bissau. Samtidigt med det rent videnskabelige sigte er det intentionen at forbedre de lokale jordemødres håndtering af fødslen og yde materiel støtte til centeret.

I 2002 har gruppen opnået 100.000 kr. i støtte fra FIGO-fonden. Disse er anvendt til nødvendigt udstyr, projektmedicin, ansættelse af en portugisisktalende instruktionsjordemoder samt rejse og ophold i forbindelse med opstart af projektet. Odder Sygehus har doneret en tang til centeret og mere er på vej i forbin-

delse med nedlukning af fødeafdelingen på Odder Sygehus. I Guinea-Bissau er der lavet aftaler med chefen for sundhedscenteret og den dansk ledede forskningsstation Projecto de Saúde, Bandim. Der er opnået godkendelse fra såvel den danske som den guineanske etiske komité. Misoprostol og placebo er indkøbt i Taiwan, da den hjemlige distributør af misoprostol, Pharmacia, ikke på nogen måde ønsker at støtte undersøgelser af misoprostol inden for gyn./obst.

Den 5/3 2003 blev den første fødende indskrevet i projektet. De første fødsler demonstrerede at de lokale jordemødre hurtigt fik tag på randomiseringen og målingen af blodmængden; mens det nok var sværere for de danske udsendte at vænne sig til de barske forhold, der bydes de fødende på dette relativt velfungerende sundhedscenter. Anlæggelse af episiotomi med sløv saks og senere sammensyning gøres uden bedøvelse af nogen art og 'blame of the victim' er den fremherskende tone. Men der er ingen tvivl om at hver en krone og hver en arbejdstime brugt i projektet gør gavn i en hel anden målestok end vi er vant til.

Lars Høj
Silkeborg sygehus

Beretning for DSOG's arbejdsgruppe ang. vold og voldtægt mod kvinder

Der er afholdt 3 møder siden sidste generalforsamling.

Arbejdsgruppen har 12 medlemmer:

- Katrine Sidenius (formand)
- Margrethe Møller
- Christina Sørensen
- Astrid Mamsen
- Lone Petersen
- Else Skytte Christensen
- Helle Mogensen
- Lisbeth Jønsson
- Peter Hornnes
- Gunvor Kramshøj
- Lisa Bang
- Susan Karlqvist

Arbejdsgruppen blev etableret i foråret 2000, mhp. at belyse gynækologernes rolle i undersøgelse og behandling af kvindelige volds- og voldtægtsofre.

Arbejdsgruppen følger arbejdet i de integrerede behandlingstilbud, der er etableret eller er ved at blive etableret rundt om i landet. Vi arbejder på at gynækologerne får en central rolle i undersøgelses-, behandlings- og forebyggelsestilbudene.

Vi arbejder for

- at centre i det offentlige sundhedsvæsen etableres i tilknytning til en gynækologisk afdeling og har døgnåbent,
- at der er en viden om voldtægtsofre hos det modtagende personale,

- at der er mulighed for hurtig psykolog- og socialrådgiverhjælp,
- at ofre der ikke primært ønsker at politianmelde får tilbudt samme hjælp og
- at alle tilbydes opfølgende kontrol hos gynækolog.

Der er nu centre i Århus (Århus Amtssygehus' skadestue og opfølgning på Skejby), København (gynækologisk afd. Rigshospitalet) og Odense (gynækologisk afd. Odense Universitetshospital).

I disse centre er der et psykosocialt tilbud efter overgrebet og der tilbydes opfølgning hos gynækolog. Ofre der ikke har politianmeldt kan også få hjælp.

I centret i Kolding, som dækker Ribe, Sønderjylland og Vejle Amter, tager man imod kvinder uanset om de har politianmeldt eller ej, men der er ikke noget tilbud om psykosocial og gynækologisk opfølgning.

I Ålborg foregår den akutte undersøgelse på skadestuen af retsmedicinere og der er blevet etableret en gynækologisk kontrol og opfølgningsfunktion, som er placeret på gynækologisk afdeling. Der tilbydes gratis psykologhjælp. I Ålborg er der siden 1.4.02 også tilbud til de ikke-politianmeldte.

I den retsmedicinske modtagelse i Herning ses fra 1.4.02. udelukkende de politianmeldte ofre. De der ikke har politianmeldt kan henvises til Århus. De tilbydes ikke psykosocial og gynækologisk opfølgning lokalt.

I Hillerød på gynækologisk afd. er der etableret en kontrol- og opfølgningsfunktion med gynækologiske sygeplejersker, gynækologer, psykologer og socialrådgiver. Den akutte undersøgelse af ofrene fra Frederiksborg Amt foretages på Rigshospitalet.

I Næstved og måske i Sønderjylland og på Bornholm er der diskussioner om etableringen af centre, hvor gynækologer er involveret.

Arbejdsgruppen skal i det næste år fungere som en guideline-gruppe i DSOG og forventer at fremlægge guidelines for modtagelse af voldtægts ofre på mødet i 2004.

I det næste år vil arbejdsgruppen fortsat arbejde med at decentralisere det integrerede behandlingstilbud. Specielt er det væsentligt at det sydsjællandske område får et modtagecenter, som mest hensigtsmæssigt kunne placeres i Næstved, hvortil retsmedicinerne kan tilkaldes.

På arbejdsgruppens vegne
Katrine Sidenius

Retningslinjer for økonomiske forhold i samarbejdet med DSOG's Efteruddannelsesudvalg om efteruddannelseskurser for speciallæger i gynækologi og obstetrik

Dansk Selskab for Obstetrik og Gynækologi (DSOG) og Efteruddannelsesudvalget (EFU) ser positivt på muligheden for sponsorering af efteruddannelseskurser, men nedenstående regler, som anvender aftalerne mellem Den Almindelige Danske Lægeforening og Lægemiddelindustriforeningen som paradigme, skal følges. Nedenstående regler er i januar 2003 godkendt af Nævnet for Medicinsk Informationsmateriale (NMI) som en garanti for alle interessenter.

DSOG's Efteruddannelsesudvalg (EFU) arrangerer dels kurser selv og dels i samarbejde med andre kursusarrangører. Uanset om et kursus arrangeres af eller i samarbejde med EFU gælder følgende regler:

1. EFU skal forud for kursusopslag godkende budgettet for kurset.
2. EFU skal efter afholdelse af kurset godkende regnskabet for kurset.
3. Budget og regnskab udarbejdes med honorarer, som tager udgangspunkt i Lægeforeningens takster for planlægning, kursusledelse, undervisning med videre. Afvigelser herfra begrundes.
4. Overholdelse af disse regler er en betingelse for, at EFU kan tildele et kursus CME/CPD-point.
5. I annoncering af kurset skal det nævnes, at

kurset er sponsoreret, og sponsors navn skal fremgå.

Retningslinjer for sponsoreringsaftaler mellem industrien og EFU

EFU kan samarbejde med industrien om efteruddannelseskurser.

Kursusledelse forhandler i samarbejde med EFU aftale med firma. Bindende aftale indgås mellem EFU og firma. Der anvendes standardkontrakt. Aftale er efter indgåelse bindende for firma såvel som for EFU, medmindre der sker radikal omstrukturering af kursus. Aftalte beløb indbetales forud for kursusafholdelse direkte til EFU.

Firma har, når der er indgået aftale herom i ovenstående kontrakt, mulighed for at:

- blive nævnt mundtligt og skriftligt, dog ikke i kursets titel
- fremlægge skriftlig produktinformation
- uddele skrivemateriale
- uddele mindre gimmicks af ubetydelig værdi
- udlåne undervisningsmateriale og undervisningsfaciliteter til brug under kursus
- opstille stand, som kan være bemandet i kursets pauser
- firmamedarbejder kan efter aftale med kursusledelse deltage i kursus som kursist
- der kan af sådanne pladser kun udbydes et mindre antal, hvis omfang afgøres af kursusledelse og EFU

Firma har ikke mulighed for:

- indflydelse på tilrettelæggelse, ledelse eller afvikling af kursus
- indflydelse på undervisning
- markedsføring i form af mundtligt indlæg under kurset

- andet økonomisk engagement med kursusledelse, undervisere eller kursister vedrørende et kursus, end det der sker i forbindelse med den med EFU indgåede kontrakt.

Det er en forudsætning for indgåelse af aftale, at denne medfører en mærkbar forbedring af kursusøkonomien, typisk 20-50% af kursets bruttoudgifter. Midlerne kan anvendes såvel til en højnelse af kursus kvaliteten som til en nedbringelse af kursusafgiften. Med henblik på at mindske en væsentlig forskel i størrelsen af kursusafgift mellem kurser som følge af indgåelse af aftale med industrien kan en ressourceomfordeling finde sted. EFU fratrukker generelt 20% af indkomne beløb hertil. De 20% af det sponsorerede beløb anbringes i en central fond og kan anvendes til kurser, der har svært ved at skaffe den fornødne støtte. Den centrale fond vil således kunne anvendes til faglig udvikling af danske gynækologer og obstetrikere og dermed støtte fagligt fremme i DSOG-regi. Det påhviler kursusledelsen og EFU at sikre, at nærværende retningslinjer og den indgåede kontrakt overholdes.

På vegne af DSOG's efteruddannelsesudvalg
Susanne Axelsen
Skejby Sygehus

Standardkontrakt

Godkendt af Nævnet for Medicinsk Informationsmateriale (NMI)

Aftale mellem DSOG's Efteruddannelsesudvalg (EFU) og industrien om sponsorering af efteruddannelseskurser.

Der indgås hermed bindende aftale mellem EFU og

---

om økonomisk samarbejde vedrørende følgende kursus:

Aftalen indebærer nedenstående:

EFU yder mulighed for (omfang afkrydses):

- firmas navn bliver nævnt mundtligt og skriftligt
- firma kan fremlægge skriftligt produktinformation
- firma kan uddele skrivemateriale
- firma kan uddele mindre gimmicks af ubetydelig værdi
- firma kan udlåne undervisningsmateriale til brug under kursus
- firma stiller følgende undervisningsfaciliteter til rådighed:
- firma kan opstille stand, som kan være bemanded i kursets pauser
- firmamedarbejdere kan efter aftale med kursusledelse deltage i kursus som kursist. Antal: ____

Firma yder: kr. _____ der forudsættes anvendt til fagrelaterede formål.

Beløbet betales senest ved kursets afholdelse.

Aftalen indgås i overensstemmelse med EFU's regler, som anvender Den Almindelige Danske Lægeforening og Lægemedelindustriforeningens aftaler for samarbejde med lægemiddelindustrien om Lægeforeningens Uddannelsessekretariats kurser som paradigme.

Dato:

Underskrift for firma
(Økonomisk ansvarlig)

Underskrift for EFU
(Formand)

DSOG's Forårsmøde 2003

Tid

Fredag d. 25. og lørdag d. 26. april 2003.

Sted

Hindsgavl Slot, Middelfart.

Arrangør

DSOG's bestyrelse og de gynækologisk-obstetriske afdelinger i Århus Amt.

Mødegebyr og tilmelding

Tilmelding (inkl. tilmelding til det videnskabelige møde): Foregår pr. mail til Ditte Trolle, ditte.trolle@dadlnet.dk senest den 13.4.2003.

Husk at angive: Navn, hvilke dele der betales for, samt om og evt. med hvem man vil dele værelse. De, der vil dele værelse, har størst chance for at få plads på Hindsgavl.

Betaling sker ved indsættelse af det relevante beløb på DSOG's konto i Nordea, Struer: Reg. nr. 2133, konto 8495607276, med angivelse af mødedeltagerens navn. Pengene skal være på kontoen senest den 22.4.2003, hvis man ønsker at blive stående på deltagerlisten. Brug ikke postgiro – det går for langsomt. Vær også opmærksom på, at økonomikontorer o.l. ofte betaler for sent.

Priser:

Deltagelse i generalforsamlingen er gratis.

Deltagelse i det videnskabelige møde, inkl. frokost lørdag: 300 kr.

Deltagelse i festmiddagen per person: 350 kr.

Overnatning: 400 kr.

Hele pakken: 1.000 kr.

Målgruppe

Alle medlemmer af DSOG.

Program

Fredag d. 25. april

- 12.00–13.00 Ankomst, udstilling, sandwich og vand.
- 13.00–15.40 Arbejde – når det ikke er sjovt længere, hvad gør vi så?
- Når afdelinger lukker/sammenlægges, organisationspsykolog Laura Mott
  - Den stressede hjerne, læge Peter Lund Madsen
  - Lægers arbejdsmiljø, læge Bernadette Guldager
- 15.40–16.00 Kaffe og kage, udstilling
- 16.00–18.30 DSOG's Generalforsamling
- 19.00–19.30 Velkomstdrink
- 19.30 Middag og fest, herunder DSOG's revy

Lørdag d. 26. april

- 9.00–10.15 OSCE-eksamen. Niels Uldbjerg, Jette Led Sørensen. Hvidovre og Skejby har lavet ny eksamensform. Det er relevant at udbrede kendskabet til denne form. Sessionen kan afsluttes med »smagsprøve« på den aktuelle eksamen.
- 10.15–10.45 Kaffe, udstilling
- 10.45–12.00 Fosterreduktion, Jakob Ingerslev. Der er netop kommet et udkast til en ny abortlov, hvor fosterreduktion er med. Skal indeholde diskussion om hvor mange æg, der oplægges ved IVF og adfærd i forbindelse med inseminationsbehandling. Etik vedrørende fosterreduktion. Kan man reducere fra 2 fostre til 1 etc., etc.
- 12.00–13.00 Frokost, udstilling
- 13.00–14.15 Down-screening og rutinemæssig UL af gravide. Peter Saugman, Sundhedsstyrelsen. Sundhedssty-

relsens udvalgsarbejde og rapport vedrørende Down-screening og rutinemæssig UL af gravide.

14.15–14.45 Kaffe-/te, udstilling

14.45–16.00 Down-screening og rutinemæssig UL af gravide (fortsat).

DSOG Ultralyd kursus: Basal ultralyd, biometri og cervix

Tid og sted

Tirsdag d. 6.5.2003 Skejby Sygehus, Aud. B

Torsdag d. 8.5.2003 Amtssygehuset i Glostrup,
Aud E

Målgruppe

Sonografer, sygeplejersker, jordemødre og læger der beskæftiger sig med ultralydsscanning af gravide kvinder.

Kursusledere

- Niels Uldbjerg, Overlæge, dr.med., Gyn./Obst. Afd.Y, Skejby Sygehus, 8200 Århus N
- Agnete Vedsted-Jakobsen, Overlæge Gyn./Obst. Afd., Amtssygehuset i Glostrup, 2600 Glostrup

Undervisere

- Overlæge, Lene Sperling, Helsingør Sygehus
- Overlæge, dr.med. Connie Jørgensen, Rigshospitalet
- Niels Uldbjerg og
- Agnete Vedsted-Jakobsen

Kursusgebyr

500 kr.

Prisen inkluderer kursusmappe, frokost og kaffe/te såfremt beløbet er modtaget senest d. 22.4.2003. Ved betaling efter denne dato inkluderer prisen kun kursusdeltagelse, men ikke frokost og kursusmappe (af praktiske årsager).

Tilmelding

Til kurset på Skejby Sygehus ved fremsendelse af kursusgebyr til Niels Uldbjerg.

Postgiro (1199) 768-5548.

Til kurset på Glostrup ved fremsendelse af kursusgebyr til Agnete Vedsted-Jakobsen.

Check eller bankkonto 5471 1826591.

Husk tydelig angivelse af navn, arbejdssted og e-mail adresse.

Kurset giver 5 CME-point

Program

9.00–09.30 Velkomst og registrering

9.30–10.30 Basal ultralydfysik.
Niels Uldbjerg

10.30–11.00 Pause

11.00–12.00 Apparatgennemgang, konventioner og artefacts.
Niels Uldbjerg

12.00–12.30 Sikkerhed.
Connie Jørgensen

12.30–13.30 Frokost

13.30–14.00 Biometri og DSOG's referencer.
Agnete Vedsted-Jakobsen

14.00–14.45 Cervix og placenta.

14.45–15.15 Pause

15.15–15.45 Opgaver

15.45–16.00 Afslutning og evaluering

14.50–15.20 Diskussion – Cases/video

Møderække for senior-medlemmer af Dansk Selskab for Obstetrik og Gynækologi

8. møde
tirsdag den 13.05.2003

Tidsplan

Kl. 12 – ca. 15.

Mødet afholdes på Hillerød Sygehus, gynækologisk-obstetrisk afdeling, Helsevej 2 3400 Hillerød.

Ved deadline for annoncering af møder i dette DSOG-blad, der er det sidste der udkommer inden ovennævnte mødes afholdelse, er det endelige program endnu ikke fastlagt, men mødet omfatter frokost, som sponsoreres af DSOG, en række foredrag samt besøg på nogle af afdelingens afsnit. Det endelige program vil, når dette foreligger, blive fremsendt direkte til de sædvanlige deltagere i disse møder med oplysning om tilmeldelsesprocedure og transportmuligheder fra København. Interesserede (pensionerede og/eller medlemmer > ca. 65 år), der ikke sædvanligvis har deltaget i disse møder, kan også få tilsendt disse oplysninger ved henvendelse til Mogens Osler tlf. 35323819 eller 38863003 eller på e-mail mogens.osler@dadlnet.dk eller på adressen Medicinsk-Historisk Museum, Bredgade 62, 1260 København K.

Mogens Osler

Gynækologiske Guidelines Hindsgavl 2003

19.-20. september

Program

Fredag d. 19. september 2003

8.30–9.00 Ankomst, Kaffe.
9.00–9.05 Velkomst

Formiddag: Opfølgning fra 2002

9.05–10.30 • Blødningsforstyrrelser, tovholder Lisbeth Nilas
• Endometriose, tovholder: Bjarne Rønde Kristensen
10.30–10.50 Kaffe
10.50–12.30 • Ekstrauterin graviditet, tovholder: Lars Krag Møller
• Infektioner, tovholder: Rikke Helmig
• Kontraception, tovholder: Kresten Rubeck
12.30–14.00 Frokost

Eftermiddag: Redaktionsgruppe, Mola

14.00–15.30 • Redaktionsgruppe, tovholder: Lotte Clevin
15.30–15.45 Kaffe
15.45–17.15 • Mola, tovholder: Ole Mogensen
17.15–18.00 Emner til guidelines 2005. Kort orientering fra arbejdsgrupperne 2004:
• Vold mod kvinder, tovholder: Lisa Bang
• Benigne vulvalidelser, tovholder: Conni Palle
• Mammae, Tovholder: Susan Lenz
18.30– Festmiddag m.m.
Levende Festlig Musik

Lørdag d. 20. september 2003**Formiddag: Descensus/prolaps,****Analproblemer**

09.00–10.30 • Descensus/prolaps, tovholder:
Lone Mouritzen

10.30–11.00 Kaffe

11.00–12.30 • Analproblemer, tovholder:
Karen-Elise Højberg

12.30–14.00 Frokost

Eftermiddag: PCO

14.00–15.30 • PCO, tovholder: Helle Clausen

15.30–16.00 Kaffe

16.00–17.00 • Opsamling, evaluering, –
Hindsgavl 2004.
Resume

Tilmelding

foregår ved indbetaling af Kr. 1.200 til Danske Bank (konto ved Odense Universitetshospital) Reg. nr. 3574 – konto nr. 3574873282

HUSK!

Indbetalingen skal mærkes med »OL3423« og det skal *også* fremgå hvem der betales for (samt e-mail adresse).

Vi har kun plads til 100 som alle får plads på Hindsgavl Slot, men vi er nødt til som sædvanlig at dele rum, så meld til Danny Svane svane@dadlnet.dk hvem I ønsker at dele med.

Pladserne fordeles efter hvem der betaler først, og vi opfordrer derfor yngre til at benytte denne mulighed, da der ikke tages andre hensyn ved tildelingen af pladserne.

Forslag til emner for mødet 2005 modtages gerne og kan sendes til Svend O. Skouby, sos@dadlnet.dk. Styregruppen opfordrer til at emnerne formuleres problemorienteret, afgrænset og specifikke.

Styregruppen

**»Skærgårds«
symposium****Kirurgisk behandling af
menorrhagi****Endometriose, alle stadier
Prolaps (vault samt recidiv)****Hovedvægt lagt på
laparoskopisk teknik****Sted**

Hotel Laholmen, Strömstad, Sverige

Tid

21.–24. august 2003

Ankomst/indkvartering torsdag d. 21 august, middag kl. 19.

Afrejse søndag morgen d. 24 august.

I et meget smukt vestkyst skærgårdsmiljø ca. 200 km nord for Göteborg arrangeres i år dette symposium, som henvender sig til alle uddannelsessøgende (CME-point) samt speciallæger inden for gynækologi.

Diagnostik og behandling vil blive gennemgået af førende skandinaviske specialister, og nyeste teknik vil blive omtalt og grundigt diskuteret.

Det vil blive en gennemgang af nye og gamle metoder. Findes »the golden standard«? Samtidig tid til at nyde de smukke omgivelser og bådture til de omliggende skærgårdsøer.

Præliminært Program (fredag/lørdag)**Fredag 22. august**

8.15–8.30 Velkomst

Per Lundorff, Viborg

8.30–9.00 THL

Per Lundorff

9.00–9.45 Ultralydsdiagnostik ved menorrhagi

Seth Granberg, Karolinska

Kaffepause/udstilling

10.30–11.30 MR-diagnostik ved menorrhagi

Margit Dueholm, Skejby

11.30–12.15 Ballonbehandling af menorrhagi

Kristin Jonsdottir, Viborg

Frokost

13.30–14.15 Embolisering af a. uterina

Kirsten Hald, Ullevål

14.15–15.15 Laparoskopisk behandling

Olav Istre, Ullevål

Kaffepause/udstilling

16.00–16.45 Komplikationer ved behandling

Anton Langebrekke, Ullevål

19.00

Middag

Lørdag 23. august

8.30–9.30 Bækkenbundens anatomi

Jonas Gunnarsson, Sahlgrenska

9.30–10.30 Anal inkontinens

Karl Møller Bæk, Skejby

Kaffepause/udstilling

11.00–11.30 Vault prolaps (sacrospinous-fixation)

Janusz Marcickiewicz, Sahlgrenska

11.30–12.15 Vault prolaps (lap. vaginosacro-
pexi) Jan Henrik Olsson, Sahlgrenska

Sahlgrenska

Frokost

13.30–14.15 Vault prolaps (film??)

Marie Elstrøm, Sahlgrenska

14.15–15.15 Prolaps recidiv (site specific
lesions)

Eva Dahlgren, Sahlgrenska

Kaffepause/udstilling

16.00–16.45 Endometriosebehandling

Aksel Forman, Skejby

16.45

Evaluering

19 00

Middag

Der tages forbehold for mindre programændringer.

CME: 12 point**Pris**

Pris for deltagelse og forplejning fra torsdag til søndag ekskl. overnatning DKK: 2.500,-

Deltagerne sørger selv for indkvartering (hotel, båd, camping, telt).

Overnatning på hotellet: SEK 700,- pr. nat (reserver i god tid!)

Enkeltværelse tillæg SEK 300,- pr. nat

Hotellets telefon: +46 526 19700

Fax: +46 526 10036

E-Mail: laholmen@laholmen.se

www.laholmen.se

Ved reservation, angiv booking nummer: 344148

Bindende tilmelding samt indbetaling pr. check (Dkr. 2.500,-) inden 1. maj til:

Overlæge, dr.med. Per Lundorff

Kvindeafdelingen

Viborg Sygehus

DK-8800 Viborg

E-mail: per.lundorff@v-ks.dk

Cc: lundorff@dadlnet.dk

Hot topics in OB-GYN

Place

Hotel Frederiksdal, Copenhagen

Date

17.–19.10.2003

Organizer

NFOG Educational Board: Juha Mäkinen (President), Susanne Axelsen (Secretary), Ove Axelsson, Tone Jensen, Jens A. Gudmundsson

Preliminary programme – the complete programme will be presented in the coming DSOG-blad

Friday 17/10 2003

- 15.00 Registration, exhibition, coffee, sandwich
- 16.00 Opening by Juha Mäkinen

HRT after WHI-study

Chairman Susanne Axelsen

- 16.05 Introduction of the background for choosing the subject by the chairman
- 16.15 HRT and breast cancer, Ole-Erik Iversen, Haukelands Sygehus, Bergen, Norway
- 16.45 HRT/Tamoxifen and endometrial cancer, Lian Ulrich, Amtssygehuset i Gentofte, Denmark
- 17.15 HRT and hereditary cancers, Thomas Rhiman from Stockholm?
- 17.45 Discussion
- 20.00 Get together Buffet + exhibition

Saturday 18/10 2003

TVT

Chairman Juha Mäkinen

- 9.00 Introduction of the background for

- choosing the subject by the chairman
- 9.15 When a stress-incontinent woman should be treated surgically?
Gunnar Lose, Copenhagen
- 9.45 Introduction of new surgery for SUI,
Carl Gustaf Nilsson, Helsinki, Finland
- 10.15 Coffee
- 10.45 Complications along the long-term results, Carl Gustaf Nilsson, Helsinki, Finland
- 11.15 Randomized studies upon incontinence surgery, Antti Valpas, Finland
- 11.45 Discussion
- 12.15 Lunch

Breech delivery

Chairman Ove Axelsson

- 13.30 Introduction of the background for choosing the subject by the chairman
  - 13.45 Status and experience in Denmark
  - 14.15 Status and experience in Norway,
Pål Öian,
  - 14.45 Coffee
  - 15.15 Status and experience in Sweden,
Anna Lindqvist, Örebro
  - 15.45 Status and experience in Finland,
Erja Halmesmäki, Helsinki
  - 16.15 Breech deliveries in twin pregnancies,
Lennart Nordström, Stockholm
  - 16.45 Discussion
- Wine and cheese, Evening for free disposal

Sunday 19/10 2003

Hysterectomy

Chairman Jens A. Gudmundsson

- 9.00 Introduction of the background for choosing the subject by the chairman
- 9.15 Incidences, indications, economy,
Jan Henrik Ohlsson, Sweden
- 9.45 Technical aspects in abdominal, laparoscopic and vaginal hysterectomy,
Minna Kauko, Finland

- 10.15 Coffee
 10.45 Subtotal versus total hysterectomy,
 Marie Ellström, Sweden
 11.15 Complications, Päivi Härkki, Finland
 11.45 Discussion
 12.15 Lunch, Farewell and Going home!
-

Kursus i praktisk operativ hysteroskopi

12. maj 2003

Gyn.afd.G - Amtssygehuset i
Glostrup

Program

- 16.00–17.00 Søren Stampe Sørensen:
 Teori omkring operativ hystero-
 skopi.
 Monopolær og Bipolær strøm.
 Resektioner / roller-ball:
 Udvikling
 Indikationer
 Prognostiske faktorer
 Komplikationer
 Senfølger
 Operativ teknik

Kaffepause

- 17.15-18.30 Teori(fortsat)
 Torben Philipsen:
 Roller-ball
 Lotte Clevin:
 Gennemgang af apparatur og in
 vitro modeller.

Omklædning

- 18.30-19.00 Pause m. let traktement
 19.00-21.00 Praktisk hysteroskopisk under-
 visning på in vitro modeller
 (individuelle pauser indlagt).
 Apparatur:
 Ambulant hysteroskop, bipo-

lær/monopolær resektoskop.
 Supervisorer: Lotte Clevin,
 Søren Stampe Sørensen,
 Torben Philipsen

21.00-21.10 Evaluering

CME-point

4

Pris

500 kr. inkl. forplejning – giro meddeles se-
 nere.

Tilmeldingsfrist

1/5-03 til

Overlæge, dr.med. Søren Stampe Sørensen
 Gyn.afd. Amtssygehuset i Glostrup
 Ndr. Ringvej, 2600 Glostrup eller
 stampe@dadlnet.dk

Dansk Gynækologisk Cancer

Dansk Gynækologisk Cancer holder forårs-
 møde den 22.05.03 kl. 12-16 i Odense. Ende-
 ligt program udsendes i slutningen af marts.

Erik Søgaard Andersen

Aalborg

DFKO

www.gynaekologer.dk

Nyt fra Danske Fødsels- og Kvindelægers Organisation

Bestyrelsen

- Suzan Lenz, formand
- Niels Munk-Jensen, næstformand
- Ingrid Rørbæk Jacobsen, sekretær
- Birgit Arentoft, kasserer
- Erik Obel, overlægerepræsentant

EDB til alle

Der er kommet en aftale i stand mellem SFU og FAS om tilskud til anskaffelse af EDB med EDI-fact. Der ydes engangsbeløb på 15.000 kr. til fuldtidspraktiserende og 20.000 kr. til deltidspraktiserende. Der kan yderligere gives tilskud til datakonsulent, som kan støtte de praktiserende speciallæger. Ansøgningsskemaer er fremsendt og kan rekvireres igen i FAS ved henvendelse til Jens Nørby Winther. Deltidspraktiserende som afregner med sygesikringen via EDIfact får hævet loftet med 100.000 kr.

Nye speciallæger i praksis

Anni Rosgaard har overtaget Ellen-Maria Ramsings fuldtidspraksis og sidder på adressen: Sct. Mathias Gade 38, 8800 Viborg. Jan Pelle vil per 1.4. overtage Erik Thanes fuldtidspraksis.

Uddannelsesmodul i praksis

Praktiserende speciallæger har udvist interesse for at deltage i uddannelsen af nye gynækologer. Der kræves ekstra lokaleforhold og personligt engagement. Der foreligger en rammeaftale med FAS og sygesikringen om de økonomiske forhold ved et sådant uddannelsesophold. Uddannelsessøgende, som måtte være interesse-

rede, kan henvende sig til FAS eller undertegnede; der skal indgås en individuel aftale for hvert ophold.

Modernisering af ydelsesregisteret

Forhandlingerne starter i marts.

Webadresse for gynækologer

Den nye hjemmeside hedder www.gynaekologer.dk. Her starter hjemmesiden med en information til brugere, nemlig patienter og henvissende læger. Vores mere personlige ytringer ligger på en underside:forum og her kan vi kontakte hinanden i diverse debatgrupper. Der kræves brugernavn og kodeord, begge tildeles af webmasteren efter henvendelse på siden. Den gamle hjemmeside: www.dfko.suite.dk forsvinder, når abonnementet udløber. Kig ind på den nye side og find hinanden.

Suzan Lenz

3.3.03.

NFOG's klumme

NFOG's bestyrelse ønsker at gøre foreningen mere synlig, og vi vil derfor fremover skrive en fælles klumme til medlemsbladene i de fem nordiske lande efter hvert NFOG-bestyrelsesmøde. Bestyrelsen ser frem til, at medlemmerne vil kommentere de emner, som bringes op i klummen. Send kommentarer til peter.hornnes@hh.hosp.dk.

Telefonnumre og mailadresser på alle bestyrelsesmedlemmer og deltagere i NFOG's bestyrelsesmøder findes på foreningens hjemmeside www.nfog.org.

NFOG's bestyrelse mødes tre gang om året. Møderne afholdes på skift sted i de nordiske lande. Til stede ved møderne er NFOG's formand, generalsekretæren, kassereren, de fem nationale formænd, chefredaktøren for *Acta Gynecologica et Obstetrica Scandinavica*, hjemmesidens webmaster, formanden for NFYOG, formændene for NFOG's videnskabelige komité og for efteruddannelseskomitéen og præsidenten for den kommende NFOG-kongres.

NFOG's bestyrelse mødtes i januar 2003 i København: Til stede var: Peter Hornnes (formand), Satu Suhonen (generalsekretær), Kim Toftager-Larsen (kasserer), Margareta Hammarström (SFOG), Charlotte Wilken-Jensen (DSOG), Jens Gudmundsson (FIK), Erkki Kujansuu (SGY), Oddvar Sviggum (NGF), Per Olof Janson (Acta), Søren Brostrøm (webmaster), Riikka Aaltonen (NFYOG), Seija Grenman (chairman of scientific committee), Juha Mäkinen (chairman of educational committee), and Olavi Ylikorkala (NFOG 2004).

NFOG's økonomi er god. Der er indgået en ny og forbedret aftale for Acta med forlaget Blackwell Munksgaard, og Actas indtægter forventes at øges. Det gør det muligt for NFOG

fortsat at være en aktiv organisation.

NFOG uddeler »Lillehammer Stipendiet«, som stammer fra overskuddet fra et møde for uddannelsessøgende afholdt i Lillehammer i 1995 af et gruppe med Jørn Hugo Karlsen som formand. Uddelingen sker ved NFOG kongresserne, deadline for ansøgning bliver 31. december året før en kongres. Opslag følger i slutningen af 2003. Stipendiet kan søges af læger under uddannelse og skal anvendes til studieophold.

Bestyrelsen har også besluttet at bruge DKK 76.000 til fellowships for uddannelsessøgende læger til FIGO-kongressen i 2003. Abstracts indsendt til FIGO 2003 vil være grundlag for at en ansøger kan komme i betragtning. Et fellowship på DKK 15.000 er til rådighed til hvert af de nordiske lande. Oplysninger om legatet kan ses på NFOG's hjemmeside og på de nationale selskabers hjemmesider. Deadline for ansøgning er 1. april 2003. Legatmodtagerne vil blive udvalgt ved NFOG-bestyrelsesmødet i Oslo i maj 2003.

Bestyrelsen vil gerne støtte udvekslingsprogrammer mellem de nordiske lande. Formålet med udvekslingen skal være at udvikle nye kompetencer. Varigheden af udvekslingsopholdet kan være fra uger til måneder. NFOG kan udarbejde katalog over udvekslingsmuligheder, men foreningen kan også give finansiell støtte til udvekslingsprogrammer.

Ved NFOG-kongressen i Umeå i 2002 var emnet for NFOG-symposiet *NFOG Going South*, om NFOG's rolle i den tredje verden. NFOG vedkender sig fortsat forpligtelsen til at medvirke til at forbedre mødres og børns sundhedstilstand på globalt plan. Hvordan vi skal gøre det, vil blive diskuteret ved næste bestyrelsesmøde i maj måned. Men vi vil også vurdere mulighederne for en indsats i den arktiske verden. Det kan være, at de nordiske lande har viden og erfaring fra arktiske områder, som

kunne være nyttige for andre. Vi undersøger mulighederne for, om dette kunne være et emne for NFOG-symposiet i Helsinki i 2004. Kommentarer og forslag til dette emne er meget velkomne.

NFOG indbyder til et samarbejde om sjældne sygdomme, som på grund af deres lave hyppighed er vanskelige at forske i på enkelte centre. Se yderligere oplysninger om dette på NFOG's hjemmeside.

Forberedelserne til NFOG-kongressen i 2004 skrider frem efter planen anført af kongrespræsident Olavi Ylikorkala. Der planlægges prækongresssymposier om menopause og adolescent gynækologi. Kongressens spændende program kan ses på kongressens hjemmeside www.nfog2004.com, der er link fra NFOG's hjemmeside. Reserver datoerne for kongressen 12.–15. juni 2004. Kongressen holdes på Marina Congress Center i centrum af Helsinki. NFOG's symposium efterfulgt af medlemsmødet er søndag 13. juni. Fuldmægtigeforsamlingen finder sted mandag den 14. juni.

Efteruddannelsesudvalget har planlagt et 3-dages møde den 17.–19. oktober 2003 i København. Mødet med titlen *Hot Topics* vil fokusere på kontroversielle emner i faget. Programmet findes allerede på NFOG's hjemmeside.

NFOG's største aktiv er Acta, som blomstrer under chefredaktør Per Olof Janson. Acta modtog i 2002 631 manuskripter. Afvisningsraten var 57% for originalmanuskripter, 54% på kasuistikker. Impact-faktoren er nu over 1 og stadig stigende, takket være en omhyggelig og velovervejet planlægning fra Peo Jansons og medredaktørernes side.

Det daglige antal besøg på NFOG's hjemmeside www.nfog.org er stabilt omkring 10. Abstracts fra kongressen på hjemmesiden besøges flittigt. Mail alert systemer er til gengæld ikke så populært som det var ventet.

NFOG opretter et register over afhandlinger fra de fem nordiske lande, for at synliggøre den forskning, der foregår inden for obstetrik og gynækologi og for at lette kontakten mellem forskellige forskergrupper i de nordiske lande. De oplysninger der vil være tilgængelige i registret er forfatterens navn, adresse, e-mail adresse, titel på afhandlingen og engelsk abstract og eventuelt link til den fulde tekst. Oplysning om publicerede/forsvarede afhandlinger sendes til det nationale selskabs videnskabelige sekretær.

NFYOG arrangerer et seminar om uddannelse i begyndelsen af 2004, støttet af NFOG. Fokus vil være både på uddannelse til specialist og på efteruddannelse efter specialistanerkendelse. Bestyrelsen vil få programmet præsenteret til mødet i maj.

De nordiske lande er medlemmer af EBCOG. I fremtiden vil NFOG bruge mere energi på EBCOG for at øge de nordiske landes indflydelse på europæisk plan.

NFOG har besluttet at engelsk – amerikansk engelsk – skal være foreningens officielle sprog. Vedtægterne vil derfor efter en revision blive oversat til engelsk. Den ny version vil blive præsenteret ved fuldmægtigeforsamlingen i Helsingfors i 2004.

Endnu en gang, forslag og kommentarer er velkomne.

På NFOG-bestyrelsens vegne

Peter Hornnes

Formand

Brug NFOG's hjemmeside

Besøg hjemmesiden for den Nordiske Forening for Gynækologi og Obstetrik (NFOG) på adressen:

www.nfog.org

- Links til nationale videnskabelige selskaber
- Link til Acta on-line
- Nordiske kongresser og kurser
- Links til afhandlinger fra nordiske universiteter
- Test dig selv med den svenske specialisteksamen

FYGO-prisen 2002

FYGO-prisen er indstiftet i 1998, og uddeles hvert år til

den bedste afdeling til uddannelse af yngre gynækologer

Udvælgelsen foretages af FYGO's bestyrelse blandt de indstillede. Prisen, der består af et diplom og for 500 kr. slik, overrækkes på DSOG's forårsmøde. Bestyrelsen har valgt at tildele FYGO-prisen 2002 til:

Gynækologisk-obstetrisk afdeling
Amtssygehuset Roskilde

Afdelingen er indstillet af 6 af afdelingens uddannelsessøgende yngre læger. I indstillingen skriver de bl.a.:

- At afdelingen rent patientvolumenmæssigt er ideel. Det store optageområde og de mange fødsler gør Roskilde til et sted, hvor der sker noget. De mange patienter skaber grobund for en differentieret approach med mange subspecialer i kollegiet.
- At kollegerne i afdelingen består af en blanding af forankrede mennesker med stor selvstændig rutine, der trods deres forskellighed med elegant lethed og glæde deler deres erfaring videre
- At man som uddannelsessøgende i afdelingen fra dag 1 får lagt tingene i hænderne, hvad enten det gælder proben, cuppen eller skalpellen, og ikke mindst får man en rolig hånd lagt under sine sitrende fingre.
- At den videnskabelige stemning i afdelingen er krævende uden at være højtravende, tilgivende uden at være degraderende, op-

byggende uden at være idealiserende og oplysende uden at være bedredende.

Tillykke til Roskilde !!

FYGO's bestyrelse

FYGO studiegruppe vest

**Afholder næste møde
Torsdag d. 8. maj 2003**

Målgruppe

De lidt ældre medlemmer af FYGO, der står lige for at få deres speciallægeautorisation og »unge« speciallæger.

Sted

Restaurant René, Banegårdsplads, 8000 Århus C

Tidspunkt

17.00 til 21.00

Inklusive et let traktement.

Tema

»Kroniske underlivssmerter – hvad gør vi?«
Privatpraktiserende speciallæge, ph.d. Hanne Rudbeck, Århus og Fysioterapeut Birgit Hørup, Skejby Fysioterapi er undervisere.

Hvordan kan vi takle og hjælpe kvinden, der kommer med kroniske smerter? Hvordan kan vi forstå kvindens symptombillede?

Behandlingsmæssige muligheder: Skal kvinderne laparoskoperes? Skal »underlivet« fjernes? Skal de til fysioterapeut? Hjælper samtaler? Kan vi uden specialviden på området gøre noget? Hvordan kan vi åbne op for at tale om andre årsager til smerter? Praktiske fif m.m.

Tilmelding

– gerne via mail – senest d. 1. maj 2003 til

Gitte Eriksen, 1. reservelæge
Havgårdsvej 29
8240 Risskov
eriksen_gv@hotmail.com

Mødet arrangeres i samarbejde med Organon
A/S

FYGO studiegruppe øst

FYGO har i en årrække udbudt kurser til medlemmerne – primært rettet mod de uddannelsessøgende yngre gynækologer. Der har dog også været behov for et tilbud til de lidt ældre medlemmer af FYGO – dem som er færdige med kursusdelen af uddannelsen og de yngre speciallæger. Der har især været ønske om en undervisningsform med plads til erfaringsudveksling.

På den baggrund har FYGO organiseret to studiegrupper, hhv. i Jylland og på Sjælland. Strukturen er uformel, idet man tilmelder sig fra gang til gang efter opslag af mødet.

**Næste møde i
studiegruppe øst afholdes
tirsdag d 20. maj 2003
kl. 17-20**

Sted

Restaurant Theodor, Østerbrogade 106, 2100
Kbh. Ø

Målgruppe

De lidt ældre medlemmer af FYGO, det vil sige fase III-læger og »unge« speciallæger.

Emne

Den genome æra – et paradigmeskifte. Hvad kan vi bruge det til i gynækologien?

Menneskets genetiske kode er blevet kortlagt. Det betyder ikke at vi nu blot kan rette stavfejl i koden og med et trylleslag afskaffe alle lidelser og fejlfunktioner. Men de nye molekylærgenetiske metoder giver os gode muligheder for tidlig opsporing af sygdom og planlægning af optimal behandling for den enkelte patient.

Oplæg ved overlæge, dr.med. Finn Cilius, Diagnostisk Center, Rigshospitalet med efterfølgende diskussion og uddybende spørgsmål.

Deltagerantal:

Maks. 20 (– først til mølle....)

Kontaktpersoner fra FYGO

Anette Tønnes Pedersen og Jette Seidelin

Tilmelding

Pr. e-mail til Anette Tønnes Pedersen –
atp@dadlnet.dk
senest den 9. maj 2003

Mødet arrangeres i samarbejde med Organon
A/S.

M Ø D E - O G K U R S U S K A L E N D E R

Der henvises i øvrigt til DSOG's hjemmeside www.dsog.dk for nærmere information og yderligere arrangementer

April 2003

- 24.-27. 4th World Congress on Controversies in Obstetrics and Gynecology, Berlin
- 25.-26. DSOG Forårsmøde og generalforsamling, Hindsgavl
- 27. Kursus i nakkefoldsskanning, Herlev
- 27.-30. 15th European Congress of Ultrasound, København
- 28.-30. Kursus: Hysterektomi med minimalinvasiv teknik, Göteborg

Maj 2003

- 1. Fødsels Audit Gruppen, Odense
- 6. Kursus: Basal ultralyd, biometri og cervix, Skejby
- 8. Kursus: Basal ultralyd, biometri og cervix, Glostrup
- 9.-10. U-kursus: Gynækologi 2, København, SST
- 22. Dansk Gynækologisk Cancer, Årsmøde, DGC
- 24.-28. 6th European Congress on Menopause, Bucarest, EMAS
- 26.-28. Kursus: Utredning och behandling av urininkontinens hos kvinnor, Göteborg

Juni 2003

- 4.-6. 18. Nordiske Perinatal Kongres, Bergen
- 29.-2./7. 19th Annual Meeting of the European Society of Human Reproduction and Embryology, Madrid, ESHRE

August 2003

- 21.-24. »Skærgårds«-symposium, Strømstad
- 25.-29. U-kursus: Operativ gynækologi, Århus, SST
- 31.-4./9. 13th World Congress of Ultrasound in Obstetrics and Gynecology, Paris, ISUOG

September 2003

- 4.-5. U-kursus: Forskning og udvikling, Århus, SST
- 4.-7. 10th European Symposium on Urogenital Radiology, Uppsala
- 13.-16. 6th World Congress of Perinatal Medicine, Osaka, WAPM
- 16.-17. Advanced Life Support in Obstetrics, Hvidovre, ALSO
- 18.-19. Advanced Life Support in Obstetrics, Hvidovre, ALSO
- 19.-20. Gynækologiske guidelines, Hindsgavl, DSOG

Oktober 2003

- 8.-10. U-kursus: Føtal medicin, København, SST
Efteruddannelsesudvalgets efterårsmøde, Bagsværd, DSOG
- 5. - 9. 33rd Annual Meeting of the International Continence Society, Firenze, ICS
- 17.-19. Hot topics in obs-gyn, København, NFOG
- 22.-24. U-kursus: Onkologi, København, SST
- 29.-31. 28th Annual Meeting of the International Urogynecological Association, Buenos Aires, IUGA

November 2003

- 2. - 7. FIGO 2003. 17th World Congress of Gynecology and Obstetrics, Santiago de Chile, FIGO
- 19.-21. Management of Labour, Dublin, NMH
- 20.-21. U-kursus: Kommunikation og information, København, SST
- 28.-29. Efterårsmøde, København, DSOG